КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЫЕ УГТУУЛАН

Малай үбэлжэлгэдэ—маша ехэ анхарал

...й шанга хүйтэн эхил- ...публикын колхоз, сов- ...й малшадай хүдэлмэ- ...он харюусалгатай үе. Энэ үбэлжэлгые эмхи- ...йнаар үнгэргэхэ, малай ...эмэ дээшэлүүлхэ арга ...онууд ажахы бүхэндэ ...онхи колхоз, совхо- ...итынгээ адуу малда ...эзээнэйхиһээ ехэ үбһэ ... бэлэдхэжэ абанхай. ...правительствын үмэнэ- ...таалда хүртэһэн та- ...механизаторнуудайн- ...алтаар урмашан баяр- ... малшад үбэлжэлгээ ...р үнгэргэхэ зорилго ...абинхай. ...андаа хүрэжэ, һайн ...тэйгээр үбэлжэлгээ ... эршэ зоригтойгоор ...жа байһан малшад, ...бригаданууд олон. Ка- ... аймагай Оймороой (директор нүхэр Зай- ...рткомой секретарь нү- ...шков), Мухар-Шэбэ- ...имя Ленина» колхоз ...гшэ нүхэр Семенов, ...ой секретарь нүхэр ...), Баргажанай совхоз ...р нүхэр Малыгин, ...ой секретарь нүхэр Поздняков) болон бусад зарим ажахынууд малай үбэлжэлгэдэ жэшээтэ һайнаар бэлдэжэ, мяха, һү, үндэгэ абалгаяа дээшэлүүлжэ, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэжэ байнхай.

Тиигэбэшье олохон колхоз, совхозуудай малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгажа үзэхэдэ, һанаа зоборитой баримтанууд, дутагдалнууд үзэгдэнэ. Мүн энээн тушаа хүдөө бэшэгшэдшье мэдээсэнэ.

Илангаяа гахайн фермэнүүдтэ бэрхэшээлтэй байдал тохёолдобо. Ерэхэ жэлдэ поршоонхо олоор абажа, гахайн мяха ехээр гүрэндөө тушаахын тула байгша ондо томо эхэ, залуу эмэ гахайнууд олоороо ороондо оруулагдажа, үбэлэй һарануудта түрэхэ байна. Мүн хойто жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ тушаагдаха поршоонхонууд олоороо үбэлжүүлэгдэхэнь. Теэд олохон ажахынууд энээндэ эртээнһээ бэлдээгүй байшоо. Суулгын совхоз (директор нүхэр Цыренов), Охин-Булагай совхоз (директор нүхэр Плюснин) гахай олоор үсхэбэрилжэ, гахайн мяха ехээр абаха түсэб зохёожо, гоё гоёор хөөрэлдэһэншье һаа, тэрээндэ саг соонь бэлдээгүй байжа, үбэлэй хүйтэниие дулаан байрагүйгөөр угтаба. Суулгын совхозой Подлопаткын, Гашейн отделенинүүдтэ гахайнуудынь мүнөө хүрэтэр зунайнгаа байрада байһаар. Эхэ, эмэ гахайнуудайнь гурбанай хоёр хуби үбэлэй байрагүй. Энээн дээрэһээ боложо тэдэниие ороондо оруулха хүдэлмэри гэдэргэ татагдана. Охин-Булагай совхозой Билютайн отделенидэ мүн лэ иимэ байдал үзэгдэнэ. Эдэ совхозуудта гахайн байра бариха гэжэ договор баталһан «Бурятцелинстрой» трестын 4-дэхи СМУ барилгаяа яаха аргагүйгөөр удааруулжа, малай үбэлжэлгэдэ тон аюултай байдал тохёолдуулба. Тиин эдэ совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урагшагүй барилгашадта найдаад лэ, һанаа амар һуудагынь гэмшэлтэй.

Гахай үсхэбэрилгэдэ урдын хяраал хайша хэрэгээр хандаха ябадалда эсэс табиха саг ерээ. Имагтал колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал табяагүй дээрэһээ энэ жэлэй үнгэрһэн арба һарын туршада аяар хори гара мянган поршоонхо үхэл гарзада ороһон байна бшуу. Хэрбээ тэдэ поршоонхонуудые түлжүүлжэ, шахан таргалуулбал, хэды һэнээн ехэ мяхан абтаха байгааб. Хэрбээ яаралтай хэмжээ абаагүй юм һаа, урдын алдуу эндүү дахин дабтагдажа, ажахынууд нилээд ехэ хохидолдо дахин орохоёо байна.

Тиимэһээ колхоз, совхозуудай партийна организацинууд энэ шухала хэрэгые гол хиналтадаа абажа, ойрын үдэрнүүдтэ гахайн фермэнүүдые үбэлэй дулаан байратай болгохо талаар эрид шанга хэмжээ бэелүүлхэ уялгатай. Олон ажахынуудта силосэй траншейнүүд хооһон байна. Тэрэниие ойроор, түргөөр, гаргаша багатайгаар гахайн байра бүтээжэ болохо ха юм.

Гэхэтэй хамта тугалай, хони, хурьгадай байра олохон ажахынуудта дуталдана. Тэрээнһээ боложо нэгэ байрада хэмһээ олон мал байлгажа, тэндэ шабар шабха болгохо ябадал гарана.

Фермэдэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха зорилготойгоор тодхогдоһон гүхеэрэлгэнүүд олон ушарта хэрэглэгдэнэгүй, эбдэрхэй хэбтэнэ. Иимэ баримтанууд Зэдын аймагай «Мир» колхоздо үзэгдэнэ. Урда жэлнүүдтэ эндэ тодхогдоһон дүүжэн харгынууд, аргал шабааһа сэбэрлэхэ транспортёр, малые бүлеэн уһаар хангаха түхеэрэлгэнүүд, үнеэдые оньһон аргаар һааха «Ёлочко» хүсэдөөр ашаглагданагүй, тэдэнь эбдэршоод, жэбэдэ эдигдэжэ, бог боложо хэбтэнэ. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Яковлев эдэ бүгэдые мэдэжэ байгаад, юундэ хэмжээ абанагүйб гэжэ асуухаар болоно. Мүн партиин Зэдын райкомой, Хягтын нютагай үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй иимэ байдалые тэсэжэ байдагынь гайхалтай.

Адуу малаа һайнаар ондо оруулхын тула элбэг тэжээлһээ гадна, дулаан байра, хуурай зөөлэн дэбдихэр хэрэгтэй ха юм. Малые саг соонь уһалха, илангаяа бүлеэн уһаар, сайнай уһаар хангаха шухала болоно. Тиимэһээ «тэжээл элбэг, үбэлжэлгэ зүн дэгээн үнгэрнэ бэзэ» гээд амар һуудаг ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ эрилтэ партийна организацинуудта табигдана. Эгээл партийна хиналтын һулаар табигдаһан дээрэһээ Хориин аймагай ажахынуудта адуу мал, илангаяа жэжэ мал, үхэл гарзада орожо эхилээ.

Партиин ЦК-гай болохоёо байгаа Пленумые ажалай амжалтаар угтаха, партийна хүтэлбэриие бүхы талаарнь һайжаруулха, илангаяа малай үбэлжэлгые тодорхойгоор ударидаха, малшадай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай мүнөөдэрэй дайшалхы хэрэг мүн.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№270 (10024) | 1962 оной ноябриин 16, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...убликын колхоз, совхозуудай гүрэндэ ...далдаха жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай

...2 оной ноябриин ...0-най мэдээн

(... дүүргэлтэ процентээр)

...ууд, ...риин ...ашууд	Бүхыдөө худалдагдаһаниинь
...й	69
...Шэбэрэй	70
...ын	86
...айн	74
...	81
...УДЫН ҮЙЛЭД- ...И УПРАВЛЕНИ	76
...най	86
...ын	76
...	103
...калиин	74
...й	97
...СКЫН УПРАВЛЕНИ	84
...й	76
...	88
...най	90
...	68
...ИН УПРАВЛЕНИ	78
...	81
...	91
...И УПРАВЛЕНИ	85
...	109
...Байгалай	91

...илогдоһон мэдээн дээрэ...да, зарим аймагууд гүрэн...дахa жэлэйнгээ түсэбые ...бэрхэтэй болоод байна. ..., Загарайн аймаг гүрэн...дaха жэлэй түсэбые ...69 процентдэ хүргөөд, нё...нэ үеынхидэ орходоо 9 ... бага һү тушаагаа. Тус ...түлюур туйган бай... байхада, Улаан-Үдын ...үйлэдбэриин управлениин ...гшэд һанаагаа зобоно ... Үнэндөө энээниие усад... ямаршье хэмжээн аб...ээниие гэршэлхын тула ...харуулая. Энээнэй урда ...хоногой туршада За...гайхид гүрэндөө 654 ...һү худалдаа һаа, харин ...арбан хоногто, ноябриин ...болотор, оройдоол 470 ...хэ гү, али түсэбһөө 29 ...бага һү тушаагаа.

...аймагта бүришье бира... тохёолдонхой. Эндэ гү...удалдаха жэлэй түсэб ...68 процент дүүргэгдэжэ, ...энэ үеынхидэ орходоо 4 ...бага һүн тушаагдалан ...еэд тус аймагта һү ..., тэрэниие гүрэн...худалдахын тула бодо...эмхидхэхэ, гүрэнэй түсэ...дүүргэхын түлөө бүхы ...хэхэ уялгатай партиин ...гүйсэдком, мүн нютагай ... управленишье бии ...Тэдэнь юу хэнэ гээшэб? ...нютагай үйлэдбэриин уп... хүдэлмэрилэгшэд ажа... зэргэлжэ шахуу бай... бии байһан дутагдал...садхаха тушаа ямаршье ...нагүй. Аймагай колхоз, ...гүрэндэ һү худалдалгаяа ... хоног бүридэ доошонь ...

...Бэшүүрэй, Кабанскын, ... болон бусад олохон ...гүрэндэ худалдаха түсэбөө тон муугаар дүүргэнэ. Жэшээлбэл, Бэшүүрэй аймаг һүүлшын арбан хоног соо урда тээхи арбан хоногойхидо орходоо хахадһаань бага һү тушаагаа.

Гүрэндэ һү худалдаха хүдэлмэриин ехээр урагшагүйдэһэнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, ажахынуудта үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхын түлөө мүртэй оролдолго гаргагданагүй. Шалгажа үзэхэдэ, олохон колхоз, совхозуудта һаамхай үнеэдые мүнөө хүрэтэр зүбөөр эдеэлүүлжэ, һайнаар һааха тушаа анхарал ёһоор табигданагүй. Тусхайлбал, Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхоздо үнеэдтэ сүүдхэдээ оройдоол 3,5—4 тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл эдюулхэдэнь, тэдэнь һү шэмээ нэмэхэһээ байтагай, арайхан гэжэ амидаржа байна ха юм. Теэд колхоздо малай тэжээл яһала элбэг, үнеэн бүридэ дунда зэргээр 10—11 тонно силос дарагданхай. Үнэндөө үнеэн бүридэ сүүдхэдээ 25—30 килограмм силос эдюулхэ дүүрэн аргатай. Һая болотор үнеэдынь хүрэжэ эхилһэн гол горхоной хүйтэн уһаар уһалагдаад байгаа. Тэдэниие бүлеэн уһаар уһалха тушаа баһал хэншье һаналаа табяагүй бшуу.

Энэ аймагай «Заветы Ильича» колхоздо баһал иимэрхүү дутагдалнууд үзэгдэнэ. Тус артелиинхид үнгэрэгшэ жэлдэ урзанданайхида орходоо үнеэн бүриһөө 316 литрээр бага һү һааһан байбал, харин байгша оной энэ үе соо нёдондонойхитой сасуулхада, үнеэн бүриһөө 281 литрээр бага һү һааба.

Мүнөө жэлдэ республикын олонхи колхоз, совхозууд адууһа малдаа үбһэ тэжээл, илангаяа шэмэтэ тэжээл, яһала ехээр бэлэдхэһэниинь элитэ. Теэд үхэр малые һайнаар эдеэлүүлхэ тон ехэ арга боломжо хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Кабанскын, Бэшүүрэй, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынуудта энэ оной үнгэрэгшэ октябрь һарада һү һаалиие нёдондонойхиһоо иимэ ехээр хорооход шалтагаан огто байгаагүй. Теэд эндэхид нёдондоной энэ үеынхиһөө һураггүй бага һү һаагаад байна ха юм.

Нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй һү һаалиин иимэ ехээр хорожо, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбэй дүүргэгдээгүй байһанай шалтагааниие хүсэд элирүүлжэ шадаагүй, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ёһотойл бодото эмхидхэгшэдынь боложо бираагүй байһаниинь ехэл шаналтай.

Партиин райкомууд энээн тушаа хүдэлмэреэ һуладхажа, һү һаалиие дээшэлүүлхэ тушаа колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табихаяа болишонхой. Һаалишад, малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри, социалис мүрысөөншье мүртэй эмхидхэгдэнэгүй. Энээнһээ боложо малшадай ажалай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлэгдэнэгүй ха юм.

Һү ехээр һаажа, тэрэниие гүрэндэ элбэгээр худалдаад, жэлэйнгээ түсэбые заабол дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадал, арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлхэ гээшэ этээл гол шухала зорилго болоно.

...сингынхидэй оролдолго

...совхозой малшад түрэл ...ЦК-гай болохоёо байһан ...бэлэг ехэтэйгээр угтажа ...ша ондо тус совхоз гү...0 центнер мяха худал...ай юм. Мүнөө энэ совхоз ...34 центнер мяха худал...66 центнерыень ноябрь ...далдажа, түсэбөө сүм ...араалнад.

... малшад энэ амжалтаа... амаршоогүй. Тэдэнэр ... түрүүшын кварталда гүрэндөө тарган малнуудые тушаахын тула, бүри мүнөөнһөө оролдожо эхилэнхэй. Тобир тарган малнуудые тушаахын тула эндэхи малшад эдэ үдэрнүүдтэ бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн ажаллажа байнхай. Жэшээлхэдэ, бэрхэ малшан Дашапил Нимаев харууһалжа байһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ тус тустань 600 гаран граммаар нэмээнэ. Иимэ һайн дүнгүүдые харуулжа байһан малшад совхоздо олон.

И. Марагтаев.

Һү худалдалгаяа дээшэлүүлбэ

Ноябриин 19-дэ болохоёо байһан КПСС-эй ЦК-гай Пленумые Ториин совхозой 7-дохи отделениин һаалишад горитой амжалтануудаар угтажа байна. Энэ отделени байгша ондо гүрэндөө 2800 центнер һү худалдаха түсэбтэй һэн. Хараалһан түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө һаалишадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн юм. Хотогорой болон Армагай һаалиин гүүртынхид хоорондоо мүрысэжэ ажаллаһанай ашаар үнгэрһэн жэлэйхиһээ һайн дүнгүүдые туйлаба.

Алцагай һаалишад гүрэндөө 2804 центнер һү худалдажа, жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээд, Агуу Октябриин социалис революциин 45 жэлэй ойн һайндэрые баяр баясхалантайгаар найрлаа юм. Үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо байгша оной арба һарын туршада хоёр дахин ехэ һүн гүрэндэ худалдагдаба. Түрүү һаалишад Мария Доржиева 211 центнер, Сүрэнжаб Шаралдаева 200 центнер, Мария Цыренжапова 192 центнер һү үнеэн бүриһөө һаажа эрхимлэбэ. Мүнөө отделениин һаалишад партиингаа ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ 8—10 литр һү һааха тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсонхой.

—Үнеэдээ зүбөөр, һайнаар эдеэлүүлдэг боложо, һү һаалияа горитойгоор нэмээбэбди. Хэрбээ би 1961 ондо үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һааһан һаа, энэ жэлэй арба һарын туршада 2110 литр һаагаад байнаб. Мүнөө үдэртэ үнеэн бүриһөө 8—10 литр һүн һаагдажа байна. Жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө үшөө 400—500 литр һү һааха зорилготойб,—гэжэ Мария Доржиева хөөрэнэ.

Мүн эндэхи малшад гүрэндөө мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид—декабрь һарын түрүүшын хахадта дүүргэхээр хараална. Үшөө 400 гаран центнер мяха худалдабал, жэлэйнь түсэб дүүргэгдэхэ юм. Гүрэндэ тушаагдаха залуу мал шахадаг гүүртые дүршэл ехэтэй малшан Дари-Базар Мункуев даажа байнхай. Тэрэнэй харууһалдаг 173 эрэ хашарагууд сүүдхэдээ тус тустаа 900 гаран граммаар нэмэжэ байнхай.

Тиигэжэ Алцагай малшад түрэл партиингаа ээлжээтэ Пленумые бэлэг ехэтэйгээр угтахань.

М. Гончиков,
манай тусхай корр.

Николай Иванович Кулябинай хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригада Буряадай совнархозой барилгашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ходо ябалсадаг. Мүнөө тус бригадынхид Улаан-Үдын шэлэй заводые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри дээрэ шэнэ амжалта туйлан, КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумые угтахаяа байна. Зураг дээрэ: энэ бригадынхид ажаллажа байһан газартаа.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Шэлэй заводойхидой шэнэ амжалта

Долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын шэлэй механизированнэ заводой хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа амжалтатай һайнаар дүүргэжэ байна. Продукци бүтээн гаргаха октябрь һарын түсэб 112,7 процент дүүргэгдээ. Бутылка хэдэг цехэйхид энэ мүрысөөндэ һайн амжалта туйлажа, завод соогоо түрүүлжэ ябана. Тус цехэйхид 1962 онойнгоо түсэбые дүүргээд, түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргажа байнхай.

Шэлэй заводой хүдэлмэришэд 10 һарын турша соо 830 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргаа, 17 вагон һайн шанартай шэл Эхэ оронойнмай шэнэ барилгануудта эльгээгдээ.

Иимэ амжалта хайшан гэжэ туйлагдааб гэхэдэ, бүхы цехүүдэй хүдэлмэришэд оролдосотой һайнаар ажаллана. Заводой 12 цех, 24 бригада, 32 халаан ба участогууд коммунис ажалай алдар солын түлөө тэмсэнэ. Хоёр цех, хоёр бригада, гурбан халаан, 296 түрүүшүүл иимэ нэрэ солодо хүртэнхэй.

Машинно-ванна цехэй хүдэлмэришэд инженерно-техническэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта шэл шанадаг пеэшэниие заһабаригүйгөөр удаан саг соо ашаглаха арга олгоһон байна. Иигэжэ тэдэнэр пеэшэн заһабарилгада һомологдоһон 250 мянган түхэриг мүнгэ алмаа, даабариһаа гадуур 500 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилхэ арга хангаа. Эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулга бэелүүлһэнэй ашаар 267 мянган түхэриг мүнгэн арьбалагдаба.

Заводой олон хүдэлмэришэд эдэбхи үүсхэл гарган, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Юһэ һара соо оруулагдаһан уралан нарижуулгын 184 дурадхалай 140-ниинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхээр хараалагдаад, тэдэнэй 109-ниинь нэбтэрүүлэгдээ. Иигэжэ жэл соо 59,7 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэхэ болоо. Заводой 108 хүн уралан нарижуулагшад гэжэ тоологдоно. Механигууд Н. Ф. Котов, С. Ф. Кирюшкин, слесарьнүүд Н. К. Елизаров, П. Г. Гусев, нормировщик С. М. Овчинников, фрезеровщик С. И. Москвитин болон бусад эдэбхитэй уралан нарижуулагшад завод соогоо суурхажа ябана.

Социалис мүрысөөндэ һайн амжалта туйлахаар тэмсэжэ байһан хүдэлмэришэд ганса эрхим шанартай продукци бүтээн гаргадаг болоо. Мүн машина түхеэрэлгэнүүдээ ашагтай һайнаар хэрэглэхын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Энээнэй ашаар машинын бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, ганса октябрь соо нэгэ машина 2988 дүрбэлжэн метрһээ 3194 метр шэл гаргадаг болоһон байна. Мастер Н. Н. Войлокова, машинист П. Ф. Фомин, шэл шанагша Д. П. Кияк гэгшэдэй халаан амжалта туйлажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлээ.

Заводой түрүү хүдэлмэришэд Н. В. Руденко, Г. И. Масюкова, В. Г. Баженов, И. Е. Сластин, С. Е. Кабылкин, Р. Н. Ахматчин, Н. В. Томсон, шэл отологшод Н. В. Анохина, Р. И. Тимофеева, операторнууд К. П. Черных, Э. Л. Уласов болон бусад даабаряа эрхим шанартайгаар, 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Корней Иванович Подойницынай хүтэлбэрилдэг шэл ашагшадай коммунис ажалай бригада долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбые дүүргээд байна.

Бүхы дээрээ заводой 576 түрүүшүүл социалис мүрысөөндэ шалгаржа ябана. Эндэхи хүдэлмэришэдэй ажалайнь бүтээсэ дунда зэргээр 122,6 процент, нормоёо дүүргэдэггүй хүдэлмэришэдэй тоо оройдоо 3 хүн болоно.

К. Исаков.
заводой түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ

КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумые зарлаха тухай мэдээсэл Москвагай предприятинуудай ажалшадай эдэбхи хэшээлые улам дээшэлүүлээ. Щербаковой нэрэмжэтэ комбинадай коллектив энэ ехэ ушарые эрхимээр угтаха бэлэдхэл хэнэ. Эндэ долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэб болзорһоо хоёр һара урид дүүргэгдээ. Жэлэй эсэс хүрэтэр түсэбһөө гадуур дүрбэ миллион метр торгон бүд нэхэжэ гаргаха гэһэн зорилго комбинадайхид урдаа табяад байна.

Пленумэй зарлагдахаа байһые һайшааһан автомобиль бүтээгшэд габшагайгаар ажаллажа байна. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур ашаанай машинануудые бүри олоор гаргажал байһаар.

«Компрессор» заводто ажалай ехэ дэбжэлтэ болоно. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр ашаглаха хэрэгтэ Пленумэй шиидхэбэринүүд туһалха, заводые түргэнөөр оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжэхэ хэрэгтэ туһалха гэжэ хүдэлмэришэд мэдүүлнэ. Эндэ Пленумдэ бэлэг болгон, түсэбһөө гадуур зургаан компрессорнэ түхеэрэлгэ гаргаха гэжэ шиидэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ зорюулан, Кировэй нэрэмжэтэ часай нэгэдэхи заводой коллектив ажалай вахтада жагсаа. Халаануудай, участогуудай, бригадануудай шэнэ уялганууд цехүүдтэ болоһон суглаануд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Ноябриин түсэбые 101 процент дүүргэхэ гэжэ час хабсарагшад шэнэ уялгануд соогоо бэшэһэн байна. Часуудые ябуулжа туршадаг цехэйхид ноябриингаа даалгабариие 102 процент дүүргэхэ гэжэ шиидхээ.

Москвагайхидай ажалай вахта үргэлжэлһөөр.

Москвагай «Серп и Молот» гэжэ заводой партийна организаци техническэ дэбжэлтын зорилгонуудта гол анхаралаа хандуулна. Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумые зарлаха тухай мэдээсэл эндэ угаа ехэ һайшаалтайгаар угтагдаа. Юуб гэхэдэ, Пленум промышленностиие бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо асуудал зүбшэн хэлсэхэ байна бшуу.

Жэлэй эхинһээ хойшо оронoй предприятинууд нииcлэлэй металлургнуудһаа хэдэ мянган тонно булад болон прокат абаһан байна. Шэнэ техникые хэрэглэхэ талаар заводто хэдэн олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Энэ хадаа жэлэй турша соо хэдэн зуу мянган түхэриг алмаха арга олгоо.

ХАБАРОВСК. «Хинганолово» гэжэ комбайнадай ашагта малтамалай цехэй коллектив ноябриин 12-ой байдалаар 11 һарынгаа түсэбһөө гадуур түрүүшын хэдэн тонно руда малтажа абаа.

Энэ хадаа КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байһан ноябриин Пленумдэ горнягуудай ажалай түрүүшын бэлэг болоно.

(ТАСС).

КПСС-эй Центральна Комитедһээ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Социалис Ажалай Герой, КПСС-эй Куйбышевска обкомой нэгэдэхи секретарь Александр Сергеевич Мурысев хүндөөр үбшэлһэнһөө уламжалан, 1962 оной ноябриин 13-да наһа бараа гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет
СССР-эй Министрнүүдэй Совет
СССР-эй Верховно Соведэй Президиум.

ҺААЛИИН МАЛАЙ ҮҮЛТЭР ҺАЙЖАРУУЛГАДА ГАРАҺАН АЛДУУЕ ЗАҺАХА САГ ЕРЭЭ

Нютагай малай үүлтэр һайжаруулха талаар Байгал шадар XIX, XX зуун жэлэй хорёод он хүрэтэр биратай юумэ хэгдээгүй һэн. Совет засагай тогтоһонһоо хойшол манай республика дотор малай үүлтэр һайжаруулжа эхилһэн байна.

Хомогор эбэртэй, заахан бэетэй буряад үүлтэрэй үнеэдые томо бэетэй, һү ехэтэй болгохын тула «культурна» үүлтэрэй мал асаржа, шуһа холихо нэгэл арга бии байгаа. Томо үүлтэрэйл һаа, хамаагүй гэһэншүүгээр түрүүшын жэлнүүдтэ элдэб үүлтэрэй мал асарагдаһан һэн. Теэд үүлтэр һайжаруулхын тулада иимэрхүүгээр ябуулагдаһан хүдэлмэриһөө һайн үрэ гарахагүй байһаниинь элитэ.

Нютагайнгаа малай үүлтэрые гансал симментал малаар һайжаруулбал зохистой гэжэ 1925 ондо тогтоогдоһон юм. Тэрэ сагһаа хойшо симментал үүлтэрэй малнуудые манай республика олоор асаржа захалаа. Эдэ малнуудые үсхэбэрилжэ, түрүүшын һуури табиһан ажахынууд гэхэдэ, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, мүн Хяагтын Куйбышевай нэрэмжэтэ, Хориин «Заветы Ильича», Ториин «Авангард» колхозууд байһан юм.

Хэдэхэн жэлэй үнгэрһэн хойно, 1931 ондо республика доторнай 400 гаран бурят-симментал холимог үүлтэрэй буханууд бии болоод байгаа. 1934 ондо Смоленскэ областьһоо 706 симментал залуу буха, 330 эмэ хашараг, мүн Монголой Арадай Республикаһаа 200 толгой симментал холимог үүлтэрэй мал асаржа, Сэлэнгын аймагта гүрэнэй племрассадник тогтоогдоһон түүхэтэй. 1935—1940 онуудта симментал үүлтэрэй үшөө 3026 буха, 1093 эмэ хашараг асарагдаа бэлэй. Саашадаа колхоз, совхозуудайнгаа һаалиин гүүртэнүүдые һайн үүлтэрэй малаар хангажа байхын тула республика доторнай 35 племфермэ тогтоогдоо. Эдэ фермэнүүд үнгэрһэн хорёод жэлэй туршада холимог үүлтэрэй, һайн шанартай нилээд олон мал үсхэбэрилжэ, республикынгаа ажахынуудта тарааһан. 1953 ондо республика дотор малай тоо бүридхэхэдэ, симментал холимог үүлтэрэй 60-аад мянган толгой үхэр бии болоһон байба.

Холимог үүлтэрэй үнеэд нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ бэеынгээ талаар нилээд томо, һүтэйшье байдаг. Баримталан харуулха болоо һаа, Сэлэнгын аймагай олонхи ажахынуудайнь үүлтэртэ малай фермын һаалишад 1957 ондо, холимог үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1950—3600 килограмм һү һааһан байна. Тиихэдэ түрүү һаалишад 3000—4500 килограмм хүрэтэр һаагаа.

Иимэ дүн буряад зоной мал үсхэбэрилдэг болоһон сагһаа хойшонхи түүхэдэ үзэгдөөгүй. Энээн дээрэһээ бодоходо, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин хэды шэнээн аша үрэтэй, удха шанартай байһаниинь элирнэ.

Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ иимэ холимог малай үүлтэр, шанарыень улам һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэнэгүй.

Хорёод онһоо хойшо республика дотор үүлтэртэ малаараа суурхадаг байһан Сэлэнгын аймагай Карл Марксын, Тельманэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ, Баргажанай Карл Марксын, Прибайкалиин «Заветы Ильича», Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай үүлтэртэ малай фермэнүүдтэ малай үүлтэр саашадань һайжаруулха хүдэлмэри мүнөө мүртэйгөөр ябуулагданагүй. Племфермын нэрэнь лэ үлэшоо.

Иигэжэ малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин ямаршье түсэб хараагүйгөөр ябуулагдаһанһаа, энэ ажалые зоотехнигүүдэй зүб мүрөөр хүтэлбэрилөөгүй дээрэһээнь, зарим ажахынуудай мал мүнөөдэрэй эрилтэ хангажа шадахаяа болижо байна. Яахадааб гэхэдэ, иимэ холимог малые жэлһээ жэлдэ холисогүй симментал бухын үрөөр үрэжүүлхэдэ, буряад малаймнай һайн шанарынь бүри үгы болошоно бшуу.

Тиимэ ушарһаа зарим ажахынуудта томо бэетэй аад лэ, һула сурхи бэетэй, уһан сиидэгэр һүтэй үнеэд бии боложо эхилээ. Эдэнь манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда ядалдадаг, үбһэ тэжээл ехээр хэрэглэхэһээ гадна, дулаан һайн байрада байха болоно. Тиихэлээрээ, ажахынууд ехэхэн гаргаша хэхэ байһаниинь элитэ.

Саашадаа иимэ ушарые заһахын тула ойрын сагта үүлтэрэй хүдэлмэриие бүхы ажахынуудта һайжаруулха шухала болонхой. Зоотехнигүүдэй тон муугаар хүдэлһэн дээрэһээ һаалиин гүүртэнүүдтэ зоотехническэ ямаршье тоо бүридхэл үгы. Тиимэһээ малые ямар үүлтэрэй, ямар шанартай байһыень ойлгохын аргагүй.

Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин харьяата колхоз, совхозуудай гүүртын үнеэдтэ 1961 ондо бонитировко хэгдэһэн байгаа. Теэд 1849 үнеэдэй 427-ниинь гэхэ гү, али 23 процентнь шуһаараа хоёрдохи үеын холимогһоо дээшээ гэжэ тодорхойлогдоһон юм. Бэшэниинь һайжаруулагдажа байһан нютагай үүлтэрэй үнеэд гэжэ тоологдоо.

Зүгөөр энэ зоной ажахынуудай малнуудые һайнаар шэнжэлээд үзэбэл, хуу томо бэетэйнүүд, үнгэ зүһөөрөөшье симментал үхэрнүүдтэл адли байха юм. Жэшээлхэдэ, Ивалгын хүдөө ажахын туршалгын станциин 1756 үнеэдэй 485-ниинь тус бүридөө 450 килограммһаа дээшээ шэгнүүртэй байба. Гансал зоотехническэ тоо бүридхэлэй муугаар табигдаһан, гэршэлхэ саарһанай үгы һэн тула, эдэ мал нютагай, һайжаруулагдажа байһан үүлтэрэй үнеэд гэһэн сэгнэлтэ абаа бшуу.

Нютагай үүлтэрэй үнеэдэй һайн талань юун байгааб гэхэдэ, тэдэнэй һүн ехэ тоһолиг. М. Балковай шэнжэлгэ хэхэдэ, гурбаһаа дээшэ түрэһэн нютагай үүлтэрэй үнеэдэй һүнэйнь тоһолиг 4,5—6,5 процент болоно гэжэ тодорхойлогдоһон байгаа. Иимэ үдхэн һүтэй малые симментал үүлтэрэй малаар һэльбэхэ гэхэдэ, һүнэйнь тоһолигые доошолуулангүй, ганса бэеынь шэгнүүр ехэ болгохо гэжэ һанагдаһан юм. Тиигэжэшье болохо. Юуб гэхэдэ, үүлтэрыень хэм соонь һайжаруулһан холимог үүлтэртэ үнеэдэй бэень томо, һүнэйнь тоһолигшье һайн байдаг гэжэ элирүүлэгдээ юм.

Республикын хүдөө ажахын туршалгын станциин, 1954—1960 онуудта хэһэн шэнжэлгын дүнгөөр, шуһанай холисоороо хоёрдохи үеын үнеэдэй һүнэйнь тоһолиг ехэ гэжэ мэдэгдээ. Хоёрдохи үеын холимогуудһаа гараһан үнеэдэй һүнэйнь тоһолиг мүн лэ һайн.

Тиимэ дээрэһээ хоёрдохи үеын холимог малнуудые саашадань мүн лэ иимэ холимог бухын үрөөр үрэжүүлжэ үсхэбэрилбэл дээрэ гэжэ һанагдана.

Зүгөөр үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин эмхи гуримгүй байһан дээрэһээ Сэлэнгын аймагай зарим ажахынуудай үнеэдэйнь һүнэй тоһолиг жэлһээ жэлдэ доошоо ороно.

(...тоһолиг процентээр)

Ажахынууд		1959	1960	1961
Тельманэй нэрэмжэтэ	колхоз	3,85	3,85	3,65
Карл Марксын	нэрэмжэтэ	3,91	3,65	3,72
XX партсъездын	нэрэмжэтэ	4,10	3,82	3,64
Сэлэнгын совхоз		4,10	3,51	3,42

Иимэ ехээр һүнэй тоһолигой доошоо орожо байхада, Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозууд фермынгээ үнеэдые холисогүй симментал бухын үрөөр үрэжүүлжэ байһаниинь бүришье гэмшэлтэй. Иимэрхүү байдал бэшэшье аймагуудай колхоз, совхозуудаар үзэгдэнэ. Теэд республика доторхи мал үрэжүүлгын гүрэнэй станцинууд олонхидоо холисогүй симментал бухын үрөөр һаалиин гүүртэнүүдые хангана.

Гансахан Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин дэргэдэхи мал үрэжүүлгын гүрэнэй станцинуудта 45 буха бии. Эдэнэй 39-ниинь холисогүй симменталнууд юм. Холимог үүлтэрэй буханууд эндэ оройдоо хэрэглэгдэнэгүй.

Иимэ ушар хэнэйшье һанаае зобоногүй. Үшөөл холисогүй симментал буханууд ондоо областьнуудһаа асарагдаһаар гээшэ.

Тиихэдэ манай республикын колхоз, совхозуудаар үдхэн һүтэй холимог үүлтэрэй үнеэд үшөөл олон. Эдэнһээ гараһан эрэ туғалнуудые һайнаар түлжүүлжэ шэлэн абаад, буха болгохо арга бии.

Тиимэһээ үдхэн һүтэй, томо бэетэй холимог үнеэдые нэгэжэ, аминдань гүүртэ болгоод, һүнэйнь тоһолигые доошонь оруулхагүй, һайн түл үгэхэ талаараа шалгарһан холимог үүлтэрэй бухын үрөөр үрэжүүлхэдэ зохид гээшэ.

Хойшодоо һаалиин гүүртэнүүдтэ 4,0—4,2 процент тоһолигтой жэлдээ 2000—2500 килограмм һү үгэдэг, 400—450 килограмм татадаг бэетэй үнеэд байха зэргэтэй. Эмэ хашарагууд 18—20 һаратайдаа 250—290 килограмм татаха, ороондо оруулагдаха ушартай.

Юрэнхыдөө иимэ малтай болохын тула нэн түрүүн Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин харьяата Сэлэнгын аймагай Карл Марксын, Тельманэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай, Сэлэнгын совхозой, Ивалгын хүдөө ажахын туршалгын станциин, Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахын үүлтэртэ малай фермэнүүдые үлөөжэ, ажалыень эрид һайжаруулха шухала. Эдэ фермэнүүд шэнэ эрилтэдэ таараха һайн шанартай элитнэ мал үсхэбэрилжэ, республикынгаа ажахынуудта тарааха зэргэтэй. Племфермын үнеэдһээ жэлдээ дунда зэргээр 4,0—4,2 процент тоһолигтой 4000 килограммһаа бага бэшэ һүн һаагдаха зэргэтэй. Тэдэ үнеэдэй бэень 550—580 килограммһаа доошо бэшэ татаха болоно. Эдэнһээ һая гараһан эрэ туғалай шэгнүүрынь 35 килограммһаа доошо бэшэ, 6 һаратайдаа 190 килограмм, жэлтэйдээ 335 килограмм, 18 һаратайдаа—480 килограммһаа доошо бэшэ байха эрилтэ табихаар.

Үнеэдэй һү дээшэлүүлхын тула тэдэнээ һайн тэжээлээр хангаха хэрэгтэй. Үнеэдэй тэжээлэй рациондо кукурузын силос, һайхан үбһэн, корнеплодууд болон таряа талханай зүйл гол һуури эзэлхэ ушартай. Һү ехэтэй үнеэд эгээн лэ һайн бэлшээридэ адуулагдаха, зундаа тэдэндэ ногоон конвейер эмхидхэхэ шухала.

А. БАЛДАЕВ,
Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник.
Н. САВИНСКАЯ,
биологическа эрдэмэй кандидат.

82 МЯНГАН ЦЕНТНЕР СААХАР

Хёлго мүрэнэй эрьедэ Бэшүүрэй саахарай завод байгуулагдаһаар арба гаран жэл болоо. Тэрэ гэһээр эндэ нилээдгүй барилганууд бодхоогдонхой: томо гэгшын хэдэн корпусууд, хүдэлмэришэдэй ажаһууха олон шэнэ гэрнүүд, һургуулиин байшан, клуб, магазин гэхэ мэтэ барилганууд жэрылдэнэ.

Заводой директор нүхэр Перевалов иигэжэ хөөрэнэ:—1949 онһоо манай завод саахар үйлэдбэрилжэ эхилһэн юм. Энэ жэлдэ хамта дээрээ нэгэ миллионһоо дээшэ центнер свёклоһоо 82 мянган центнер эрхим шанартай саахар Эхэ орондоо тушаахамнай.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ тус завод сүүдхэдээ 1550 центнер свёкло болбосоруулдаг байһан аад, мүнөө сүүдхэдээ 2100 центнер болбосоруулдаг болонхой. Ямар аргаар, хайшан гэжэ ажалайнгаа бүтээсэ иимээр дээшэлүүлээб гэхэдэ, энэ жэлдэ зунай заһабарилгын үедэ завод 72 мянган түхэригэй шэнэ түхеэрэлгэнүүдые богонихон болзортоо зохёон табижа шадаа. Тэрэ тоодо Германиин Демократическа Республикаһаа 540 моринной хүсэтэй шэнэ дизель, свёкло хэршэдэг «СБ-20» маркын тусхай машина ашаглагдана.

Байгша оной октябриин 10-һаа завод саахар үйлэдбэрилжэ эхилээ. Жэлэй эсэс болотор 140 мянган центнер свёклоһоо үшөө 15 мянган центнер саахар гүрэндөө тушааха түсэбтэйгөөр эндэхи хүдэлмэришэд хүдэлжэ байнхай.

Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэл заводой цех бүхэндэ үргэдэһөөр. Түрүү хүдэлмэришэн Григорий Афанасьев ажалай амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө заводой дирекциин ба парткомой, хүдэлмэришэдэй комитедэй зүгһөө хэдэ дахин мүнгэн шанда хүртэжэ, дамжуулгын вымпел абажа ябана. Мүн коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байһан Прокопий Кузнецов, Георгий Унагаев, Мирон Кузнецов, Нина Семенюк гэгшэд ажалдаа абьяастайгаар хандажа, халаанайнгаа даалгабарие 120—130 процент дүүргэнэ. Электрик Петр Ткачев, кочегар Петр Тюриханов, слесарь Еремей Кузнецов гэгшэд баһал магтаалтайгаар хүдэлнэд.

Заводой олонхи хүдэлмэришэд өөрынгөө тусхай мэргэжэлһээ гадуур үшөө маляр, дархан, слесарь, токарь гэхэ мэтын ажалай мэргэжэлтэй болонхойнууд. Саахарай заводые Бэшүүрэй, Хяагтын ба Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозууд свёклоор хангана. Эдэ ажахынууд энэ жэлдэ хамта 140 мянган центнер саахарай свёкло тушаагаад байна. Тодорхойлбол, Бэшүүрэй аймаг—125 мянган центнер, Хяагтын аймаг—10, Мухар-Шэбэрэй аймаг —5 мянган центнер тушаагаа.

Бэшүүрэй аймагай олонхи ажахынууд гүрэндөө саахарай свёкло худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Жэшээнь, «Победа» колхозой свёкловодууд бүхы талмайнгаа гектар бүриһөө 131 центнер саахарай свёкло ургуулжа шадаа. 16 мянган центнер свёкло гүрэндэ худалдаха түсэбөө 22 мянган центнер хүрэтэр дүүргэнхэй. Валентина Астрихинскаягай эрхилдэг звеногойхид 12,5 гектарһаа га бүриин 180 центнер, Анисия Синицынагай даадаг звеногой гэшүүд 20 гектар талмайн га бүхэнһөө 182 центнер свёкло ургуулһан байха юм. Мүн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз гүрэндөө 30 мянга 500 центнер свёкло тушааха түсэбөө 40 мянга 468 центнер хүрэтэр дүүргэнхэй.

Д. ЦЫДЕНЖАПОВ,
манай корреспондент.

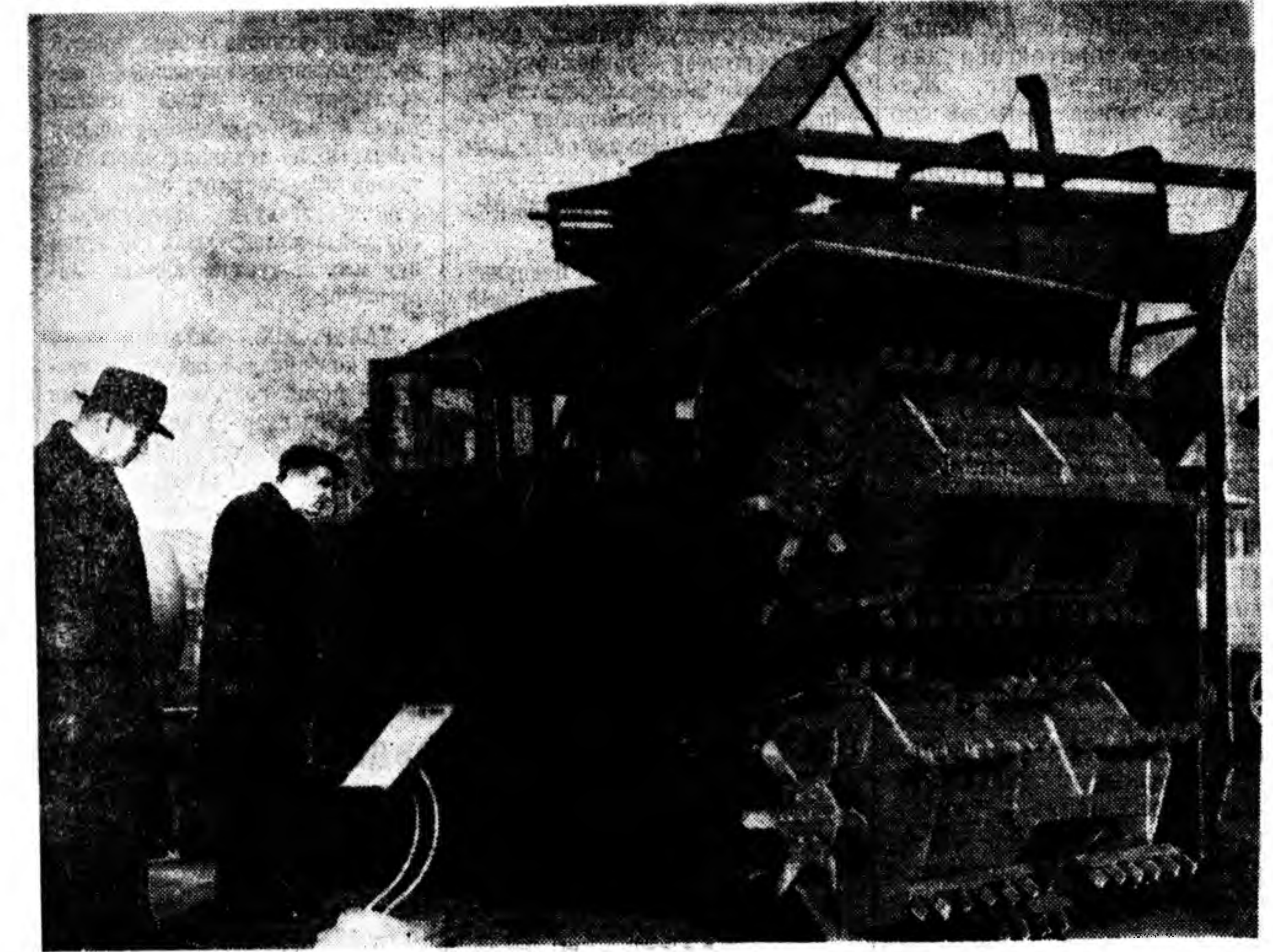

МОСКВА. СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкэдэ хүдөө ажахын шэнэ техникын таһагта «Ригасельмаш» заводой гаргаһан «СПУ-40М» гэжэ үтэгжүүлгэ худхадаг-ашадаг машина харуулагдажа байна.

Энэ машина органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ худхаха, ашаха зорилготой юм. Энэ машина час соо 40 тонно худхадаг гү, али ашаалдаг. Зураг дээрэ: «СПУ-40М» гэжэ үтэгжүүлгэ худхадаг-ашаалдаг машина.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной ноябрийн 16.

НҮХЭД СООГОО ЭРХИМЛЭН...

«Теплоавтоматика» заводой цехүүд коммунис ажалай алдар солодо хүртэхын түлөө мүрысэн, КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ зоригжонхой.

Юрий Георгиевич Ильковой хүтэлбэрилдэг шэрэм шудхалгын цех завод соого түрүүлжэ ябана. Заводой дирекциин болон завкомой дамжуулгын Улаан тугые бүхөөр барижа ябаһан тус цехэй хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдоно. Эндэхи түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Николай Александрович Романов даабаряа үдэр бүхэндэ 135 процентһээ доошо бэшээр дүүргэдэг.

Мүн прибор бүтээдэг цехэйхид түрүүшүүлһээ ехээр гээгдэнгүй, продукци бүтээн гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Нүхэр Мадыевай хүтэлбэрилдэг деталь хабсаргагшадай бригада абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтажа байнхай. Слесарь-хабсаргагшад Аркадий Маланович Бахабаев, Роман Андреевич Данчиновай бүтээһэн ажал ходо һайн сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Эр... шанаргай продукци б... гаргадаг эдэ хоёр ... даабаряа ходо үл... дүүргэжэ, түрүүшүүл... до оролсоһоор үнинэй...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аж... түрүүшүүл Н. А. Ро... слесарь-хабсаргагшад ... Бахабаев (зүүн га... Р. А. Данчинов ажа... байнад.

Л. Хайдур...
фото, т...

ЯАХАДАА МУУГААР ХҮДЭЛНЭБ?

Советүүдэй хүдэлмэри

Хяагтын аймагай Ехэ Хүдэриин сомоной Советэй дэргэдэ саг үргэлжын гурбан комисси байгуулагданхай. Эдэ комиссинуудай олонхи гэшүүдынь һунгагшадайнгаа этигэл найдабарие харюулхын хойноһоо үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Нэн түрүүндэ соёл культурын, ажаһуудалай комиссинхидые һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Тэдэнэр квартал бүхэндэ түсэбэй ёһоор ажаллажа, хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа заатагүй дүүргэдэг юм. Комиссиин гэшүүд нүхэд Абросимова, Сизова гэгшэдэй «Дружба» колхозой нэгэдэхи отделениин малшадай ажаһуудалые шалгахадань, тэдэнэй гэр байрануудынь таарамжагүй, газаагуурхиншье муухай, ариг сэбэр муугаар сахигдадаг байба. Тэрэшэлэн гүүртэ, отаранууд дээгүүр хүдэлдэг хүнүүдэй гэнтэ үбшэлөө һаань, тэдэндэ түрүүшын туһаламжа үзүүлхэ багахан аптечкэнүүд үгы байба.

Эдэ бүгэдэ асуудалнуудаар дутагдалнууд тушаа комиссиин гэшүүд отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээсэжэ, малшадые аптечкэнүүдээр хангаха, тэдэнэй ажаһуудал һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тэрэ дары абтаа бэлэй.

Һаяхан эндэхи магазинуудай хүдэлмэрие шалгахадань, худалдаа наймаа эрхилхэ журам хазагайруулагдадаг, мүн ариг сэбэрые сахиха эрилтэнүүд хангалтагүйгөөр дүүргэгдэдэг байһан байгаа. Энээн тушаа тусхай акт зохёогдожо, Ехэ Хүдэриин сельпогой правлениин үзэмжэдэ үгтөө юм.

Энэ зундаа тус комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Налобордина сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Яковлевай хабаадалгатайгаар Үнгэрхын найман жэлэй һургуулиин барилгын ямараар ябуулагдажа байһые шалгаад, дутуу дундануудыень элирүүлжэ, энэ хэрэгые түргэдхэхэ тушаа горитой туһаламжа үзүүлһэн байна.

Зүгөөр соёл культурын, ажаһуудалай комиссиин гэшүүд гансал шалгалтаар өөһэдынгөө хүдэлмэри хизаарладаггүй. Советэй сесси, гүйсэдкомой заседанида харагдаха асуудал бэлдэлгэдэ хабаададаг, туһаламжа үзүүлдэг. Тус комиссиин гэшүүд тосхонуудаа ногооруулхын түлөө яһала оролдолго гаргаа, гансахан Ехэ Хүдэри тосхондо энэ хабартаа 300 шахуу модон һуулгагдаа һэн.

Гэхэтэй хамта, тус сомоной Советэй саг үргэлжын хүдөө ажахын (түрүүлэгшэнь нүхэр Кузнецова), худалдаа наймаанай ба бюджетнэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Жарников) комиссинууд тус бүридөө 4—5 гэшүүдтэй байбашье, мүртэй юумэ хэнэгүй.

— Хүдөө ажахын комисси хэды гэшүүдтэйб, юу хэнэбта?—гэжэ нүхэр Кузнецоваһаа асуухада иигэжэ харюусаба:

— Комиссиингаа гэшүүдые хүсэд мэдэхэшьегүйб, 4—5 хүнһөө бүридэһэн байгаа ёһотой. Хэһэн юумэмнайшье үгы, оройдоо түсэбөөшье табяагүйбди даа.

Теэд иимэ муугаар хүдэлжэ байгаашье һаань, сомоной Совет эрилтэ табинагүй, сесси дээрээ тоосооень дуулажа зүбшэнэгүй.

Гэхэ зуура, Ехэ Хүдэриин сомоной Советэй харьяата «Дружба» колхозой, мүн тэндэхи эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхоз малай үбэлжэлгые бэлэдхэл муутайгаар угтаба. Колхозой правленитэй хаяа хадхажа һууһан сомоной Совет (гүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ нүхэр Яковлев) энэ хэрэгые һайн мэдэжэ байгаад, дары хэмжээ абаагүйнь ехэхэн алдуу болоо. Эдэ бүгэдэ дутагдалнууд сомсоведэй, мүн тэрэнэй гүйсэдкомой ажал хүдэлмэридөө халирхайгаар хандадаг байһыень эли тодоор гэршэлнэ.

В. Жигжитов,
«Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

УРГАСЫН ҺАЙНДЭРЫЕ ҺУРАГШАД ТЭМДЭГЛЭНЭ

Кабанскын аймагай эдиршүүд—һуралсалай үйлэдбэриин бригадын гэшүүд Кабанскын совхоздо һаяхан суглараа. Тэдэнэр һуралсалай туршалгынгаа участогууд дээрэ хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргаһан байна. Эдэ нүхэд колхоз, совхозуудай полинууд дээгүүр, барилгануудта, шубуу үсхэбэрилгэдэ хүдэлһэн байгаа. Һурагшадай хэһэн хүдэлмэри харуулһан выставкэ илангаяа һонирхолтой байба.

Эдир туршалгашадай слет болоо. Һурагшадай звеньевой болон бригадирнууд хэһэн хүдэлмэри тухайгаа слет дээрэ эли тодоор элидхээ. Тэдэнэрэй хүсөөр 250 гектар талмай элдүүрилэгдэжэ, кукурузын, саахарай свёклын, бобын болон бусад ургамалнуудай һайн ургаса хуряагдаһан байха юм.

Жэшээнь, Байкальский совхозой 3-дахи отделенидэ хүдэлһэн Брянскын 8 жэлэй һургуулиин һурагшадай бригада 2,5 гектар талмай дээрэһээ 180 центнер саахарай свёкло хуряагаа. Тэдэнэр үрэһэндэ хэрэглэгдэжэ болохоор кукурузын буурсаг абаа. Ойһмурай дунда һургуулиинхид үрэ жэмэсэй ургаса ехээр абаһаараа һургуулидаа ашаг олзо горитойгоор оруулһан байна. Кабанскын дунда, Твороговско, Колесовско Степной дворец тосхоной 8 жэлэй һургуулинуудай һурагшадай бригаданууд 163 мянган нугаһа хоёр һара соо тэжээгээд, нугаһанай 2000 центнер мяха гүрэндөө тушаагаа.

Сэлэнгын дунда һургуулида барилгашадай үйлэдбэриин бригада байгуулагдаһан юм. Тэрэ бригадынхид 32 байратай гэрэй барилгада хабаадалсажа, хэһэн хүдэлмэринь һайн сэгнэлтэтэй. Тэрэшэлэн Посольско, Фофановска, Большереченскэ болон бусад һургуулинуудай һурагшад хуушан барилгануудые заһабарилха, мүн шэнэ гараж, теплицэ бариха гэхэ мэтын хүдэлмэри хээ.

Һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай хэһэн хүдэлмэри харуулһан иимэ выставкэ, эдиршүүдэй слет саашадаа һурагшадые ажалай дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ ябадалда ехэхэн ашатай туһатай байхань дамжаггүй.

А. СЕРЕБРЯКОВ.

СЭЛЭНГЭД...

ЗАМАЙ ЗАЛУУРШАД ОЛО...

Галуута нуурай авто... ажалдаа абьяастайгаар, ... шадабаритайгаар хандажа, ... бүтээсэтэ ажалай үльгэр... харуулагшад һараһаа ... олошорно. Автобазынхид ... оной эхинһээ 11 милли... мянган тонно-километр ... ашаа шэрэхэ арба нэгэн ... түсэб болзорһоонь урид ... хэй.

Агууехэ Октябриин 45 ... алдарта ойн һайндэрэй хү... дэ тус автобазын замай ... шадай зэргэдэ шэнэ нүхэ... жэ ороо. Тэдэнэй дунда ... ажалай ударнитай нэрэ ... хүртэһэн шофернууд нү... гизов, Малыгин, Куренко... ков, Черных, Федурин, ... Красиков, Батышев, слес... кевич гэгшэд бии.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮ...

Нээмэл аргаар шулуу ... малтадаг разрезэй хүдэл... (даагшань Геннадий Шуб...) лэйнгээ үйлэдбэриин түсэ... гэбэ. Тэдэнэр үнгэрэгшэ ... түсэбһөө гадуур 18.600 ... газарай хүрьһэ малтаһан, ... оной түсэбөөр 6 эшелон ... малтажа, Эхэ орондоо ба... байна.

Георгий Брылев, Семе... ченко гэгшэдэй хүтэл... коммунис ажалай хүнд... зэргэдэ хүртэһэн экип... гэшүүд эрхим амжалт... туйлаа.

БАРИЛГАШАДАЙ АМ...

Галуута нуурай барил... саралгын управлениин ... ришэдэй гараар нүүрһэ... тодо ехэхэн барилга бү... бүтээгдэжэшье байна. ... хэдэ, һаяхан 24 кв... байрын гэр ашаглалгада ... даа. 960 үхибүүдэй ба... тай найман жэлэй һу... гурбан дабхар байшан ... байнхай. Тэрэшэлэн ко... на, промышленна бусад ... ехэ барилганууд хурдан ... нөөр бодхоогдоно.

Байгша ондо тус упр... участогууд болон цехүү... тоосоондо оруулагдаһан ... нэ гуримаар ажаллаж... һээ хойшо эндэхи бари... ажалай бүтээсэ эли бол... лөө. Тэдэнэр һара бүри... мые үлүүлэн дүүргэнэ.

Хүшэр хүндэ ажалы... зацилжа, түмэр-бетонн... нуудые хэрэглэн, ажал... онол аргаар, үргэн за... гаар ябуулһанай ашаар ... шад 87,8 мянган түхэр... зөөри алмаба.

Р. Ба...
манай ...

омирско область. Партизануудай фашистнуудта зоримгойгоор хэдэг добтолгонууд тухай, үеэгөө абагшадай баатаршалга, шэн зориг, хатуу шанга тэсэбэри тухай үльгэр домог мүхүрэтэр хүдөө тосхонуудаар хэлсэгдэдэг зандаа. Тиибэшье партизануудай хэhэн бодото хэрэ...ршье үльгэр домогhоо үлүү этигэмжэтэй ха юм. Районой Словечко гэжэ бишыхан түбтэ ...н партизанай алдар суугай музейн экспонадууд энээн тухай, өөрынгөө газар дайдые бу...шадhаа сүлөөлхын түлөө тэмсэhэн совет хүнүүдэй эрэлхэг зориг тухай хөөрэжэ үгэнэ. Энэ ...рад зон өөрынгөө үүсхэлээр баряа юм.
...музейн зал соогуур зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй гаража болохоор бэшэ. Эндэ орогшод шар... фотографинуудые харана, тэдэнэй абажа ябаhан буу зэбсэгэй хажууда зогсоно, партизануу...ohэн охорхон мүрнүүдые анхаралтайгаар уншанад. Эндэ Ковпагай Федоровой, Сабуровай бо...д партизануудай хүтэлбэрилэгшэдэй скульптурна портредүүд табяатай байна.
...й байгуулагшадай алдар солын гэршэ болохо үнэтэ юумэнүүдые эндэ тэндэhээ ганса-нэгээр ...н байха юм. Музей соо хамта дээрээ 400 гаран экспонадууд бии болонхой. Зураг дээрэ: ...й алдар солын музейн байшан.

ТАСС-ай фотохронико.

ЕВОЛЮЦИДА ХАБААДАЛСАҺАН ХҮН

...ашаг германо-совет...барисаанай Общест...й байшан соо пресс...ци болоо hэн. Агуу...бриин социалис ре...а хабаадалсаhан 160 ...-тэ байдаг юм гэжэ ...эгдэhэн байгаа юм. ...бултадаа түрүүшын ...дайнай үедэ плендэ ...Россида байжа бай...лхэй дээрэ эгээ тү... Совет гүрэн байгуул...люци болоо. Тэдэнэр ...ородой хүдэлмэри...н таряашадтай хамта ...сагые хариин булим...hаа хамгаалжа тэм... байгаа.

...нүхэдэй хэн нэгэн...заха хүсэлтэй бай...даа германо-советскэ ...саанай түбэй прав... нэгэдэхи секретарь ...йтехаузда хандаhан ...Тэрээнhээ нэгэ хэ... абаад, тэдэниие бэ...илээ hэм.

...нь нэгэниинь: Эди...е, 23—А гэhэн бай...71 наhатай Альфред ...гэгшэ hуудаг байба. ...жөөл үни хада Рос...hан, залуу Совет рес... тухай олон юумэ ...й хүн байба.

...шын дэлхэйн дайнай ...5 ондо плендэ ороод, ...ск хүрэтэр абаашаг...—гэжэ А. Кнюпфер ...—Удангүй Уралда, ...р абаашагдажа, тү...дэхэ хүдэлмэридэ ...hэм. Нэгэтэ—1918 ...р—ородой хүдэлмэ...дэндэ ерэжэ, Росси...юци болоо, плендэ ...рэгэйхид бэшэ, харин ...нүүд болобот, тии...тай газартаа хү...али гэртээшье хари... болохо гэжэ сонос...дэнэй гэртээ хари...й байhамнай мэдээ-жэ. Тиибэшье баруулжа ябаха замдаа hаатажа, Сызраньда тогтожо, өөрынгөө мэргэжэлээр—хилээмэ баригшаар хүдэлжэ эхилээ hэм. Тэндэ ородой коммунистнуудаар танилсаад, удангүй большевигүүдэй партиин зэргэдэ ороо бэлэйб. Тиигэжэ Октябриин революци намда эрхэ сүлөө үгэжэ, нюдыемни нээгээ hэн.

Коммунист болоhоор hайн дурааараа Улаан Армиин зэргэдэ орожо, түрүүшээр Сызраньда тушаагдаhан сагаан офицернүүдые хараха харуулда байгаа hэм гэжэ А. Кнюпфер хөөрэнэ. Хожомынь политическэ hургуулида hурахаяа Омск эльгээгдэhэн, тэндэhээ Москва ошоод, тэндэ нилээн байhанай hүүлээр дайнай газарта ошожо, Германиин булимтарагшадтай тэмсэhэн байгаа.

1919 ондо Москвада байхадаа, тиихэдэ hая бии болоhон субботнигуудта хабаадалсадаг байгааб гэжэ үбгэжөөл хөөрэнэ. Нэгэтэ субботник боложо, тиихэ үедэ үнэтэй байhан дабhа вагондо ашаалжа байтарнай, Ленин өөрөө хажуудамнай ерээ hэн. Намайе немец гэжэ мэдээд, юундэ гэртээ—Германидаа ошоогүйбши гэжэ hонирхоо hэн. Партида ороод, улаанармеец боложо, революциин илалтада туhалжа, эб найрамдалай тогтохые хүсэжэ байнаб. Тиигэhэн хойноо гэртээ харихаб гэжэ хэлээ hэм. В. И. Ленин минии харюуе hайшааба гэжэ ойлгоо бэлэйб. Владимир Ильич тойрожо байhан ород нүхэдүүдтэй хөөрэлдэжэ эхилхэдэнь би юушье ойлгоогүй hэм. Уласхоорондын пролетариадай вождь, тон юрын, ехэ даруу зантай Ильичтэй уулзаhанаа наhаараа мартахагүйб.

Бэе муутай боложо, Улаан Армиин зэргэhээ табигдаад, бусад өөрынгөө ороной хүнүүдтэй хамта пароходоор Эхэ орондоо бусаhан тухайдаа нүхэр Кнюпфер саашань хөөрэнэ. Тэдэнэй Германиин нэгэ портдо ерэхэдэнь, «Германи, Германи—юунhээшье дээрэ» гэhэн дуу дуулан угтахадань, бидэнэр «Интернационал» харюудань дуулаа бэлэйбди. Бидэниие «коммунис тахалhаа» сэбэрлэхын тулада бараагууд соо байлгаба. Тиихэдэнь hүни бодхуулаар вокзал ошожо, Берлин ороо hэм. Кнюпфер 1920 онhоо хойшо КПГ-гэй гэшүүн. Берлиндэ почтодо хүдэлөө юм. Нацистнууд засаг гартаа абаhаар, тэрэ коммунистые газаа хаяжархёо hэн.

Нүхэр Кнюпфертэй үни удаан хөөрэлдөөбди. Тэрээнээ дууhыень хөөрэхэ аргатүй байна.

—Революцида хабаадаhан совет хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргыт, би тэдэниие наhаараашье мартаагүйб,—гэжэ хахасалган дээрээ тэрэ хэлэбэ.—Аяар тиихэдэ эб найрамдалай тогтоhондол адли, мүнөө дахин эб найрамдал, революциин хэрэг мандаhай гэжэ үнэн зүрхэнhөө хүсэнэб. Иигэжэ хэлэхэдээ, Куба тушаа Америкын империалистнуудай ээрхэг түримхэй ааша гаргажа байhан тухайнь хэлэнэб. Аяар тиихэдэ олон оронуудай империалистнууд дотоодын контрреволюционно хүсэнүүдтэй хамта Россида революциие диилэжэ шадаагүй аад, мүнөө оройдоошье тэрэ хэрэгынь бүтэхэгүй,—гэжэ нүхэр Кнюпфер үгэеэ дүүргэбэ.

Евгений Башмачников,
ТАСС-ай корр.

Берлин.

...ютаг хэлэ шэнжэлнэ

...үнгынхинэй нютаг ...лхэ зорилготойгоор ...комплексно эрдэм ...ын институдай хэлэ, ...тэсээрхин Эрхүү...тиин Нүхэдэй болон ...аймагуудаар экспе...бана. Нютаг хэлэ ...гын отрядта хэлэ ...рдэмэй кандидадууд ...дендамбаев, И. Д. ...У. Ш. Дондуков, ...дарсв, поэт И. Н. ...уран зурааша И. Х. ...он бусад хабаада...

...нүүдые шэнжэлхэ ...эдэ аймагуудаар ...үүшынхеэ хэгдэжэ ...тэмдэглэхэ хэрэг...ушарта нютаг хэлэ ...шээд шэнжэлхэhээ ...туршаха арга (па...а, рентгенограмма ...глэгдэнэ. Мүнөө үе...атограмма, 24 рент... хэгдээд, репорте...эдэн дуунууд, юрын ...уд бэшэгдээд бай... гадна, экспедици...эгшад hони hонин ...дые, үльгэр, тааба...тусхай программын ...улна.

...абяанай талаар ...имагай Балта ню...h абяанай орондо ...дэгынь угаа hо...байна» гэжэ экспе...элбэрилэгшэ Ц. Б. Цыдендамбаев хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье, Балта нютагаархин Алайр, Үнгын бусад нютагуудайхинhаа илгаран, үгын эхиндэ h гэхын орондо үсөөн бэшэ ушарта х абяа хэрэглэнэ. Жэшээнь, hайн (хороший), hамарhан (орех) гэхын орондо хайн, хамарhан гэхэ мэтээр зугаална. Зүгөөр үгын дунда h абяан үгүүлэгдэнэ үнэhэн (зола), үhэн (молоко), ноohон (шерсть), үндэhэн (корень). Мүн тэрэшэлэн морфологи, лексикын талаар эндэхи буряадуудай үндэhэ яhан тухай ехэ hонирхолтой материалнууд суглуулагдажа байнхай.

Экспедициинхид нютаг хэлэ шэнжэлхынгээ хажуугаар эндэхи зоной дунда лекцинүүдые уншана, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэнэ. У. Ш. Дондуков, Ц. Б. Цыдендамбаев БКНИИ-гэй ажал хүдэлмэри тухай, диалектологиин экспедициин зорилгонууд тухай, И. Н. Мадасон буряадай аман зохёол тухай лекцинүүдые, И. Д. Бураев нютаг хэлэнүүдые туршалга хэжэ шэнжэлхэ тухай, Н. Г. Дамдинов литературна буряад хэлэн тухай хөөрэлдөөнүүдые Нүхэдэй аймагта хэhэн байна.

Ц. Будаев,
диалектологиин экспедицидэ хабаадагша.

Түхэлиг тосхон.

Республикынгаа 40 жэлэй ойе угтуулан

ЦЫРЕМПИЛ РАНЖУРОВАЙ НАМТАРҺАА

1884 ондо Хүдэрэ-Дунгыда хасаг буряадай бүлэдэ түрэhэн Цыремпил 20-ёод наhа гүйсэжэ, сэрэгэй албанда татагдаа hэн. Ород-япон дайнай боложо байхада түрүүшынхеэ албанда абтаhан хүбүүдээр Шэтэ город ябуулагдаhан түүхэтэй. Байгалай үмэнэхи хасаг сэрэгүүдэй доодо шатын штабта Цыремпил бэшээшээр томилогдобо.

Тэрэ сагта Шэтэ город промышленна ехэхэн түб болоhон байгаа.

Шэтын РСДРП-гэй комитет хүдэлмэришэдэй, солдадуудай дунда политическэ хүдэлмэри эсэшэ сусашагүйгөөр ябуулдаг байба. Хаанта засагай урдаhаа эсэргүү тэмсэлдэ хатуужан ургаhан большевигүүд В. К. Курнатовский, И. В. Бабушкин, А. А. Костюшко-Валюжанич гэгшэд ударидагшадынь hэн.

Партиин үнэн зүб хэрэгтэ ами наhаяа үгэhэн Курнатовский, Бабушкин гэгшэдые арадай геройнууд, партиимнай омогорхол гэжэ Владимир Ильич Ленин нэрлэhэн юм.

Ранжуров сэрэгэй ноёдhоо нюусаар суглаа, митингнүүдтэ ябажа, большевигүүдэй халуун үгэнүүдые дууладаг болобо. Тиигэжэ үгытэй ядуу буряадай хүбүүн байhан тулада зобохо тулихые өөрөө үзэhэн хадаа революционно тэмсэлдэ шунан ороhон байгаа.

Уданшьегүй Ранжуровые Шэтын партийна организациин гэшүүн болгожо абаа hэн. 1905 оной революци эхилжэ, Ранжуровшье Шэтын нюуса комитедэй эдэбхитэй хүдэлмэришэдэй нэгэниинь болобо. Комитедэйнгээ даалгабаряар хаанта засагай урдаhаа буhалгаа хэhэн матросуудые Акатуйн хаатаржануудай түрмэhөө сүлөөлгэдэ хабаадалсаба. Дошхон шанга үдэрнүүд хойно хойноhоо hубарилдан үнгэрнэ. Ажалшадай депутадуудай Соведүүд Питертэ, Иваново-Вознесенскдэ, Красноярскда, Шэтэдэшье бии болгогдоно. Шэтын гарнизоной солдадууд, хасагууд солдадуудай болон хасагуудай депутадуудай Совет байгуулжа, хүдэлмэришэн арадай туhаламжаар засагаа гартаа буляан абаhан байна. Ранжуров энэ Соведэй хүдэлмэридэ хамсытаа шуужа ороо бэлэй.

Хаанта засагаархид Шэтын республика руу генерал Ренненкампфын сэрэгүүдые эльгээжэ, Зүүн Хитадай түмэр замай хүдэлмэришэдэй буhалгаа хатуу шэрүүнээр дараhан, hүүлээрнь баруулжаа дабхижа, Забайкалиин түмэр замай хүдэлмэришэдые зэрлиг муухайгаар хюдаhан юм.

Акатуйн түрмэhөө матросуудые сүлөөлгэдэ хабаадагшадые барижа хааха гээд Шэтэ городые Ренненкампф эзэлээ. Баригдаhан хорин долоон сүлөөлэгшэдэй дунда В. К. Курнатовский (хүтэлбэрилэгшэнь), буряадай түрүүшын революционер Ц. Д. Ранжуров гэгшэд байгаа. Бултыень буудан алаха шиидхэбэри гаргагдаба. Тиигэжэ байха үедэнь Шэтын ажалшадай ехэ жагсаал боложо, арад зоной хүсэнhөө hүрдэhэн хаанта засагаархид энэ шиидхэбэреэ зөөлэрүүлээ hэн. Зариманиинь бүхэли наhаараа сүлэлгэдэ, зариманиинь олон жэлдэ хаатаргада ябахаар сүүдлүүлэгдэhэн юм.

Ранжуровые арбан жэлэй сүлэлгэдэ ябуулба. Хүл гарыень түмэр гэнжээр гэнжэлээд, түрмынхидэй хубсаhа үмэдхүүлээд, тэрэниие бэшэ нүхэдтэйнь хамта Нэршүү руу туугаhан байна.

Цыремпил Ранжуров Акатуйдашье, Алгачинодошье, Зэрэнтэдэшье түрмэдэ hуужа үзэбэ.

Сүлэлгын хэдышье хүндэ хүшэр байбашье, Ранжуров хододоо зоригтой, хүхюутэй, жаргалта байдалай тогтоогдохо байhанда этигэнги ябадаг hэн. Тиигэжэ түрмэдэшье hуралсалаа нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлээ. Курнатовский, гүрэнэй хоёрдохи дүүмын депутадууд байhан большевигүүд Вагжанов, Чащин, Петров гэгшэдэй туhаламжаар политическэ, ниитэ болбосоролой ехэхэн hургуулитай болоо бэлэй.

Зэрэнтын түрмэдэ суггаа hууhан Г. Васильев хожомынь иигэжэ бэшээ hэн: «Цыремпил Ранжуров нютагайнгаа бэшэ нүхэдтэй хамта гол шухала юумэнүүдээрээ, ород хэлэ, тоо бодолго, естествознани болон общественнэ эрдэм ухаае ехэ оролдосотойгоор үзэдэг бэлэй. Би Ранжуровта тоо бодолго физикэ хоёрые заадаг байгааб. Ород хэлэ шудалхадань угаа бэрхэшээлтэй байдаг шэнги hэн. Тоо бодолго, физикээр ехэ бэрхэ байгаа бшуу. Депутадууд Петров Вагжанов хоёр Ранжуровтай хамта ород хэлэ үзэдэг, Пушкин, Некрасов, бэшэшье классигуудаар ехэ hонирходог, тэдэнэй шүлэгые хэн нэгэнэйнгээ уншаа hааhь, ехэ анхаралтайгаар шагнадаг hэн. Тон оролдосотой дээрэhээ Ранжуров богонихон болзор соо эрдэм бэлигээ горитойгоор дээшэлүүлhэн, политическэ талаараа улам ехэ болбосоролтой болоhон юм».

1914 оной октябрь hарада Ранжуровай сүлэлгын саг хүсэжэ, тэрэниие Яхадта ажаhуухыень эльгээгээ hэн. Яхад ошожо ябаха замдаа Цыремпил түрэл нютаг—Сагаан Шулуутайгаа нюусаар бусаба. Харин тэндээ удаан байха арга болобогүй: тэрэниие полици, жандармынхид ехэ нэтэрүүгээр бэдэржэ байгаа.

Гүрэнэй гэмтэн Ранжуров баригдаагүй гү гэhэн бэшэгүүд Эрхүүгэй, Яхадай түрмэнүүд руу дээрэ дээрэhээнь эльгээгдэбэ. Цыремпил Ранжуровые бэдэрhэн полициинхид нэгэнтэ бэшэ гэртэнь ерэжэ, бүхы хотоноорхидынь хүл хөөрсэг болгодог hэн ха. Теэд Цыремпил тэдээндэ баригдангүй гэрhээ гаража ошодог байгаа.

Түрэл нютагтаа байха аргагүй болоходоо, нэгэтэ шэб харанхы hүни Цыремпил Ранжуров Монголой хилэ дабажа ябашоо бэлэй. Монголдо алтанай уурхайн юрын ажалшанаар хүдэлхэ зуураа, хүдэлмэришэдтэ гүрэн түрын ажабайдал, дүтэлжэ байгаа ородой революци тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг hэн. Энээндэнь Монголой засагайхид пэжэглээд, хаанта Россин жандармануудта мэдүүлбэ.

Монголдо байха аргагүй болоод, Буряадаа бусахаар гараба. Тиихэ замдаа ород хаанда мэдэлтэй монгол сэрэгшэдтэй дайралдабашье, жалга хүндыгөөр хоргодожо, баригдангүй тэрьелжэ гараба.

Сагаан Шулуутайгаа бусажа ерээд, Аюшын Алексейнхи гэдэг үгытэй бүлэдэ гурба hара тухай байрлаа гэхэ.

— Шинии ерэhэниие хоблон мэдүүлхэ баяд ноёд манайда орохогүй, hанаагаа бү зобо,— гэжэ Алексей хэлэдэг hэн ха.

— Мүнөөшье минии айха юумэн үгы даа, бүхы Россимнай бусалжа эхилээ. Революци удахаа болёо,— гээд Цыремпил найдамтайгаар харюусадаг hэн.

Нээрээшье тэрэ хэнhээшье айнгүй, Алексейндэ байжа, үгытэй үнэн сэхэ зониие суглуулжа, тэдээндэ хаанта засагай hаядаа унагаагдаха, орондонь шэнэ засагай тогтохо тухай хөөрэжэ үгэдэг бэлэй. Олониитэ үргэн арадтаяа Ранжуровай холбоо барисаа байгуулхадань, баяшуулhаа урдань хоргодожо ябаhан барлаг, хожомынь партизан болоhон Федор Жаркой ехэхэн туhа хүргэhэн юм.

hүүлэй hүүлдэ нютагайнь засагаархид Ранжуровай мүр мүрдэн бараад, Шараголой түрмэдэ hуулгаа hэн. Тэндэhээ дам саашань жандармеридэ тэрэниие тушаагаад, Эрхүүгэй губерниин Илгинскэ волость сүлэбэ.

Сүлэлгэдэ ехэшье удаан байбагүй. Февралиин революциин болоходо түрмын үүдэнүүд нээгдэжэ, Ранжуров хэды нүхэдтэйгөө хамта Петроград ошоо.

Түб хотодо удааншье болонгүй hөөргөө нютагаа бусаа hэн. Удангүй Сүхын хушуунай ажалшад Ранжуровые Селенгинскдэ болохо аймагай земскэ суглаанда өөhэдынгөө түлөөлэгшөөр томилбо. Тэрэ нэгэн дуугаар земскэ комитедтэ hунгагдажа, аймагай ниитын аюулгүйе хамгаалха комитедэй ажал шалгаха комиссида оролсоhон түүхэтэй.

Сэлэнгын гүйсэдкомой олон янзын ажал хүдэлмэридэ суута революционер Ранжуров эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ород, буряад hууринуудаар суглаа хураал татажа, большевигүүдэй партиин бэелүүлжэ байhан ажал ябуулганууд тухай ойлгуулан хөөрэдэг, пролетарска интернационализмын үзэл сурталые үргэн ниитэ зоной дунда нэбтэрүүлэн тараадаг hэн.

Агуу ехэ Октябриин социалис революциин илан мандаhанай hүүлээр Ранжуров Троицкосавска (Хяагта) ерэжэ, хүдэлмэришэдэй, солдадуудай, таряашадай депутадуудай Соведэй гэшүүнээр, газар хубаарилгын уезднэ комитедэй түрүүлэгшээр томилогдоо. Энэ харюусалгата тушаалда байха зуураа, Советскэ правительствын газар тухай гаргаhан декредые бодото дээрэнь бэелүүлээ, Совет засагай бэхижэхын түлөө бүхы шадал хүсэеэ элсүүлээ. Ород, буряад арадуудай аха дүүгэй хани барисаа улам бадаруулха хэрэгтэ хубитаяа оруулhан байна.

Сибирьтэ контрреволюционернүүдэй тархяа үргэжэ эхилhэн үе hэн. Баруун тээhээ сагаантанай чехословацка корпус, зүүн талаhаа Манжурай хилэ тээhээ атаман Семенов болон Октябриин революциин бусад дайсад дахин hэртэн бодобо. Энэ түгшүүрилтэ сагта, 1918 оной зун Ранжуров бэшэ нүхэдтэеэ хамта Улаан гвардиин отрядуудые эмхидхэхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргаба. Тэдэниие буу зэбсэгээр, дари туулгаар хангаха, сэрэгшэдые сэрэгэй hургуулида hургаха хэрэгтэй байгаа.

Нодзоровой бандидуудта эсэргүүгээр улаан гвардеецүүдэй Ехэ Хүдэри шадар хэhэн ехэхэн байлдаанда Ранжуров хабаадаhан юм.

Намарай эхеэр Троицкосавск Соведүүдэй уезднэ съезд боложо, буряадуудай дундаhаа Цыремпил Ранжуровые гүйсэдкомдо түлөөлэгшөөр оруулаа.

Августын hүүлээр чехословацка сэрэгүүдэй Троицкосавскда дүтэлхэдэ Улаан Сэрэгэй үсөөхэн отрядууд тэдэндэ хатуу харюу үгэжэ шадабагүй. Тиигэжэ Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй гэшүүд ажал хүдэлмэреэ нюусаар ябуулха баатай болоо hэн. Ранжуровай ажалаа нюусаар ябуулжа байхые мэдээд, Хилгантын нюдарганай хүбүүн, сагаантанай тагнуулшан Балшинов сагаантанда дуулгаба. Революционно штабай гэшүүд Обухов Перевалов хоёртой хамта Ранжуров сагаантанда тушаагдаа hэн. Тиигээд Эбсэк гэжэ газарта эдэнэр буудуулhан байна.

Суута революционер Цыремпил Ранжуровай нэрэ буряад арадай түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө оронхой. Буряад нютагта зүблэлтэ засаг тогтооhон баатарлиг тэмсэлшэдэй нэгэн Ц. Ц. Ранжуровта республикымнай ажалшад Хүдэри-Сомондо дурасхаалта хүшөө бодхооhон байна.

Хяагта, Улаан-Үдэ хотонуудай зарим гудамжануудта, түрэhэн нютагайнь колхоздо Ц. Ц. Ранжуровай нэрэ үгтэнхэй.

Мүнөө үедэ Цыремпил Ранжуровай түрэhэн нютагайхид—СССР-эй Верховно Соведэй депутат Радна Гонсорунов, Базар Галданов, Николай Дампилов болон бусад түрүүшүүл партиингаа XXII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа, суута хүбүүнэйнгээ эрхилhэн нангин хэрэгые үргэлжэлүүлжэ байна.

С. БАДМАЕВ,
политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй гэшүүн.

ХААНАШЬЕ ХАЛУУНААР УГТАНА

Буряадай Гүрэнэй хатар, дуунай ансамбль аха дүү Яхадай республикаар түрүүшынхеэ айлшалан, мэргэжэл шадабаритайгаа тэндэхи зониие танилсуулжа эхилээ.

Алдан городой соёлой ехэ ордон соо ансамблиинхид алтанай приискын хүдэлмэришэдтэ табан концерт харуулаа.

Удаань Ленинский, Нижний-Куранах болон Лебединный гэжэ уурхайнуудай ажалшадые түрэл арадайнгаа ирагуу гоё дуунуудтай, хатар наадануудтай танилсуулаа. Манай ансамблиин ябаhан лэ газарта аха дүүгэй баяр баясхалангай угтамжа хэдэг байба.

Буряадай габьяата артистнар Максим Санжиев, Маргарита Чайванэ, Ефрем Егоров болон Василиса Тумурова гэгшэдые концерт харагшад илангаяа hайнаар угтана. Залуу дууша Буда-Ханда Дашиева буряад арадайнгаа дуунуудые ирагуу гоёор гүйсэдхэжэ, суглараашадые ехэтэ hонирхуулна.

Мүнөө манай ансамбль Алданай аймагта арба гаран концерт табяад, ноябриин гурбанда республикын түб хото — Якутск ошохоор ниидэ.

С-Н. Балданов.

ҮХИБҮҮД ШАЛГАРАА

Бэшүүрэй Ленинскэ найман жэлэй hургуулиин шабинар энэ жэл өөрынгөө үйлэдбэриин бригада эмхидхэжэ, долоон гектарай талмай дээрэ саахарай свёкло ургуулаа.

Свёкло тарихада hурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, поли дээрээ наг шэбхэ асаржа хаяа hэн. Свёклынгоо ургахатай сасуу тэдэнэрнай айхабтар наринаар хандажа, бүхы ажалаа өөрынгөө хүсөөр хэhэн байна. Үхибүүд табан звено боложо хубаараад, газарайнгаа хүрьhэ элдэжэ, үбhыень түүжэ, минеральна болон аммиачна селитр хэрэглэжэ, свёклоёо ургуулаа.

Бригадые хүтэлбэрилэгшэ М. А. Аширова ажалайнгаа забhараар газетэ, журналнуудые уншажа, hонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэгшэ hэн. Амарангаа үхибүүд хоёр үдэрэй туршада туристическэ аяншалгаар ябажа, түрэл хизаартайгаа танилсаа.

Тэдэнэрэй ажалай үрэ дүнгүүд иимэ: гектар бүриhөө 140—150 центнер hайн шанартай саахарай свёкло абтаа. Үхибүүдэй дунда илангаяа Анна Петрова, Мотя Слепнева болон Ира Ткачева гэгшэд ажалдаа шалгараа.

Гэхэтэй хамта, «Рассвет» колхозойхид гектар бүриhөө оройдоо 70-аад гектар свёкло абаа, теэд тэрэнэйньшье шанар hүрхэй бэшэ байшоо. Иигэжэ тэдэнэр үхибүүдэйнгээ урда нилээн улайжа hалаа бэлэй.

Г. Аширов.

Номой шэнжэлэл

„ДУЛМААДАЙ“

Цэрэн Галанов гол түлэб уран hайхан, удха түгэлдэр рассказуудые бэшэдэг. «Эсэгын хүбүүн» (1957 он), «Харгы» (1960 он) гэhэн номуудаараа уншагшадайнгаа дунда мэдээжэ болонхой, тэрэнэй зохёохо бэлиг шадабари тухай нэгэтэ бэшэ хэлэгдэhэн, дурдагдаhан гээшэ.

Харин мүнөө жэл хэблүүлэгдэhэн «Дулмаадай» гэжэ зохёолынь залуу уран зохёолшын ургажа ябаhаниие гэршэлнэ. Энэ уран hайханай энэ захата соо «Дулмаадай» повесть, гурбан рассказ («Дэрээнэй эзэн», «Хүгжэм», «Шоно»), Солонгос ороноор аяншалхадаа хэhэн замайнь тэмдэглэл оронхой.

«Дулмаадай» повесть энэ ном соонь тусгаар hуури эзэлнэ. Хэрбээ бэлигтэй уран зохёолшо Чимит Цыдендамбаев «Буряад басаган» гэжэ поэмэ-повесть соогоо аяар 1920—30-аад онуудай үеын эхэнэр хүнэй образые Жаргалмаагаар тобшолон гаргаhан, тэрэ үеын байдал, үйлэ хэрэгүүдые уран гоёор, үнэншэмэ зүбөөр зураглаhан байхадань, Цэрэн Галанов мүнөө үеын, табяад-жараад онуудай жаргалмаанүүдые Дулмаадайн образоор харуулха зорилго урдаа табяа—ямар hайн бэ! Уран зохёолшо Ц. Галанов энэ нангин зорилгоёо дүүргэжэ шадаа гээшэ гү? Тиихын тула залуу уран зохёолшо «үнэн зүрхэнэй, үргэн далайсын сагтай» холбожо, ажабайдалhаа үндэhэтэн эшэтэhэн үйлэ хэрэгүүдээр дамжуулан образуудые байгуулхадаа, Дулмаадайн—шэнэ үеын эхэнэр хүнэй жаргалта байдалые тобойлгон гаргана. Дулмаадай hаяхан лэ институт дүүргэмсээрээ түрэл колхоздоо бусажа ерээд, агрономоор хүдэлжэ захална. Дулмаадай ажалдаа абьяастайгаар, үнэн сэдьхэлээрээ оролдоно. Колхозойнь ажахы задагайшаг. Шэнэ тунга газар эдлэжэ таряалангай талмайе үргэдхэхэ, шэнэ сортын таряа, малай шэмэтэ тэжээл—кукуруза тариха талаар, мүн бусад шэнэ түрүү аргануудые зүбөөр хэрэглэжэ олзо доходоо арьбадхаха, алмаха талаар мүртэй хүдэлмэри хэгдэдэггүй байшоо. Дулмаадай өөрынгөө hанамжые колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ рууhь хэлэнэ. Дулмаадайе тэдэнэр түрүүшээр балайшье дэмжэнэгүй, тоонoшьегүй, колхозой дутуу дундануудые заахадань, хүтэлбэрилэгшэд дурагүйгөөр угтан, «хойно ерээд, хойморсог» гэhэн хуушанай бодол баримтална. Гэбэшье үнэн юумэ үнэтэй гэдэгтэл, Дулмаадайн, залуу агроном Молон Гончиковой hанамжа дурадхалнууд парторганизациин, колхознигуудай зүгhөө дэмжэгдэжэ, дутуу дунданууд саг соогоо зайсуулагдана. Ажабайдалай түргэн ябадалhаа хожомдоhон хүнүүдэй (бригадир Жамсаранов, ахалагша агроном Содном Доржиевич, түрүүлэгшэ Ямпилов) зүб зам дээрэ гарахадань, залуу үетэн (Дулмаадай, Молон г. м.) туhалалсана. Иигэжэ «шэнэ, ургажа ябаhан, эрдэмтэй залуу мэргэжэлтэд хүдөө ажахын хүдэлмэридэ шиидхэхы үүргэтэй» гэhэн партиин заабарие Цэрэн Галанов тон зүбөөр харуулаа.

Дулмаадай хубиингаа хэрэгые нииты хэрэгhээ тусгаарладаггүй, өөрынгөө инаг дурые хэнhээшье нюуха гэжэ оролдодоггүй. Энээниие Аюровай кабинет соо болоhон ушар, үйлсэдэ уулзажа байхадаа Рабдановай даргэдэ Молондо харюусаhан үгэнүүд гэршэлнэ.

Дулмаадай Рабдан хоёрой хани нүхэсэл, инаг дуран ямар гоёб, хэды бүхэб! Дулмаадай эрдэмтэйб гэжэ нэгэтэшье hайрхадаггүй. Рабданиие «тоhондо зурааhан» тракторист гэжэ hанадаггүй... «Рабданда би дуратай гээшэ гүб, али үгы гү?» гэжэ өөртөө асуудал табяадшье үзэнэ. Молонтой саг зуурын холбоотой болоодшье туршана. Тиигэбэшье Рабдан Дулмаадай хоёрой хуби заяанда ехэ эрьелтэ болоотүй, харин дурыень бури бүхэжүүлнэ.

«Дулмаадай» гэжэ повесть хэмжээгээрээ багашье hаа, дүүрэн удхатай, уран найруулгатай зохёол болоо гэжэ тэмдэглэе.

Цэрэн Галанов мүнөө сагай хүнүүдэй hайн hайн шэнжэнүүдые, сэдьхэлэй сэбэрые, үнэн сэхэ хэрэгые Бадма Надагуровай образоор «Дэрээнэй эзэн» гэhэн рассказ соогоо, хүхюун, уйдхарта абтадаггүй, уужам сэдьхэлтэй эхэнэрые Балжамын образоор, гэр бүлын гэшүүдэй—эхэ басаган хоёрой—халуун хани харилсаае «Хүгжэм» гэжэ рассказ соогоо, hургуулиин наhанай үхибүүдэй ажабайдал, абари зан, хани нүхэсэлые «Шоно» гэжэ рассказ соогоо харуулна.

Солонгос ороноор аяншалхадаа авторай хэhэн тэмдэглэлнүүд hонирхолтой. Үбэл болодоггүй шахуу, ногоон аралта Солонгос ороной байгаалиие зураглахадань, дура буляана. Тиихэтэеэ хамта түүхын баримтануудтай тон наринаар холбон, арадай байдал, зан заншал, ород, солонгос, буряад арадуудай аха дүүгэй хани барисаае уранаар зураглана.

«Солонгос» орондо гэhэн циклhээнь «Минии нүхэр Хан Юн Хо», «Юhэн луугай хүүюур» гээшэдынь илантаяа хурсаар бэшэгдэнхэй.

***

Юрэнхылэн хэлэхэдэ, Цэрэн Галановай «Дулмаадай» hайн ном болоо гэжэ hанагдана, уншагшад сэгнэхэшье бээзэ. Залуу уран зохёолшын творчество hайн зохёолнуудаар баяа боложо байг лэ.

...бури-
...литр hy
...эйнгээ даабари-
...этэй түрэтэйгөөр
...үрэл партиингаа
...риин Пленум уг-

А. Звержевич.

БУРЯ...
3-д...
1962 оной н...

Хилын саанаһаа

ВАШИНГТОНОЙХИДОЙ ДУРА БУЛЯАБА

ВАШИНГТОН, ноябриин 14. ТАСС-ай корреспондент В. Вашедченко иигэжэ мэдээсэнэ: үсэгэлдэр эндэ Ехэ театрай баледэйхид «Хун шубуута нуур» гэжэ баледэй искусствын эрхим һайн зүжэг ехэ амжалтатайгаар харуулжа, вашингтонойхидой дура буляаба.

США-гай түб хотын «Кэпитол» гэжэ театр соо хүн зон дүүрэн байба. Холбоото Штадуудай президент Дж. Кеннеди һамгантаяа, Холбоото Штадуудта байдаг СССР-эй элшэн сайд А. Ф. Добрынин һамгантаяа, Холбоото Штадуудай правительствын гэшүүд, конгрессменүүд, дипломатическа корпусой түлөөлэгшэд, культурын, наукын ажал ябуулагшад, баяшуул, наймаашад энэ премьерые хараба.

Нэгэдэхи актһаа эхилээд, зүжэгэй дүүрэтэр зал соо хододо альга ташалган боложо, «гоё, гоё!» гэһэн хашхаралдаан боложо байба.

Баледэй дүүрэмсээр, эндэ байгшад бултадаа бүхы артистнуудые, гол рольнуудые гүйсэдхэгшэ М. Плисецкая болон Н. Фадеечевые ехэ халуунаар амаршалбад.

Хоёрдохи, гурбадахи актнуудай хоорондо президент Кеннеди һамгантаяа СССР-эй элшэн сайд А. Ф. Добрынинтай сценэ дээрэ ошожо, Ехэ театрай коллективые тон ехэ амжалтаарнь амаршалба.

Баледэй эхилхын урда тээ Америкын Холбоото Штадуудай болон Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэбэ. Зал соо Советскэ болон Америкын гүрэнэй тугууд намилзажа байбад.

Вашингтонойхидто мартагдашагүй үдэшэ болобо. Ехэ театрай балет тэдэнэй дура буляаба.

ГДР-эй армиин командна составай зүблөөн

БЕРЛИН, ноябриин 14. (ТАСС). ГДР-эй национальна оборонын министр армиин генерал Гейнц Гофман арадай национальна армиин командна составтай зүблөө үнгэргэбэ. Генералнууд, адмиралнууд болон армиин бусад дээдэ зэргэтэ офицернүүд, ГДР-эй национальна оборонын министерствын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсаба гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ. Варшавска договорто оролсодог оронуудай зэбсэгтэ хүсэнэй нэгэдэмэл командованиин түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ айлшад болон байлсаба.

Г. Гофман зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, ГДР-тэхи социалис байгуулгые хамгаалха болон эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ национальна арадай армиин урда байһан зорилгонууд тухай хэлэжэ үгэбэ.

Лейбористска партиин гүйсэдком буруушаана

ЛОНДОН, ноябриин 14. (ТАСС). Лейбористска партиин национальна гүйсэдком мэдүүлгэ тунхаглаба. Тэрэ мэдүүлгэнь Невададахи полигондо газар доро ядерна туршалга хэхэ гэһэн Англиин правительствын шиидхэбэриие эрид буруушаана. Англиин ядерна туршалганууд, тэрэнэй нэрэ түрые гутаахаһаа гадна, ядерна туршалгануудые болюулха тухай хэлсээ баталха найдабариие үгы хэжэ болохо байна гэжэ мэдүүлэл соонь хэлэгдэнэ.

Пентагоной хүтэлбэри доро

БУЭНОС-АЙРЕС, ноябриин 14. (ТАСС). «Расон» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Кордоба провинциин сэрэгэй гарнизондо артиллерийскэ подразделенинүүдэй бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Тэдэ артиллеристнүүд «бусад латино-американска оронуудай болон Холбоото Штадуудай сэрэгэй частьнуудтай хамта сэрэгэй ябуулгада хабаадалсахаар» Карибска далай тээшэ эльгээгдэхэ юм.

Гурба һара соо үргэлжэлхэ энэ сэрэгэй һургуули Америкын офицернүүдэй хүтэлбэри доро үнгэргэгдэнэ гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Арсалдаата асуудалнууд амгаланаар шиидхэгдэхэ ёһотой
Дж. БЕРНАЛАЙ мэдүүлгэ

ЛОНДОН, ноябриин 14. (ТАСС). Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Соведэй президент-гүйсэдхэгшэ Джон Берналай иимэ мэдүүлгэ эндэ толилогдобо:

«Азиин хоёр агууехэ гүрэнүүдэй—Инди Хитад хоёрой хоорондо гараһан аюулта хёморолой хойшолонгынь бүхы дэлхэйн эб найрамдалай тала баригшадай һанаае ехээр зобоогоод байна. Эдэ хоёр арад ёһо заншалаараа эб найрамдалай хэрэгтэ болон колониализмһаа национальна сүлөөрэлгын хэрэгтэ бэеэ үгэнги байха ёһотой. Хилын элеэр тодоруулагдаагүй байһан дээрэһээ һүжэрһэн сэрэгэй тулалдаанууд мүнөө бодото дайнай эрмэг дээрэ хүргөөд байна. Энэ тулалдаануудай үргэлжэлөө һаань, гансал эб найрамдалай дайсадта таатай байха. Сэрэгэй ябуулга саашадаа үргэлжэлүүлхэ болоо һаа, бүри ехээр һүжэржэ, бүхы дэлхэйн эб найрамдалда аюул тохёолдуулха байна. Хэлсээ хэхэ тухай дурадхал оруулагданхай. Эгээ түрүүшээр буудалдаагаа болюулха ёһотой. Тэрэнэй һүүлээр Азиин болон Африкын зарим ами нэгэдэһэн гүрэнүүдэй дурадхаһанай ёһоор, али алишье таладаа таатай зохидоор хэлсээн хэгдэжэ эхилхэ ёһотой. Эдэ хэлсээнүүд Бандунгда гаргагдаһан хараа бодолой ёһоор шиидхэгдэхэ зэргэтэй, зүгөөр энэ шиидхэбэри бүхы оронуудта зохисотой, бүхы арсалдаата асуудалнууд хэлсээнүүдээр шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ тоолодог эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Соведэй политикада тааруу байха зэргэтэй. Энэ хэрэгэй иимэрхүүгээр дүүрэхэ ябадалда туһалхые дэлхэйн бүмбэрсэгэй эб найрамдалай бүхы тала баригшадые уряалнабди».

Баруун Берлиндэ США-гай армиин ябаган сэрэгэй 6-дахи полк байрладаг. Залуу солдадуудай дунда Филадельфи штадай 19 наһатай Генри Кернан бии. Тэрэ хамаг юумэ хаража, бодожо үзэнэ. Тэрэ ажаглан хараһанайнгаа һүүлээр, манай правительство арадуудта эсэргүү ээрхэг түримхэй политика ябуулжа байна гэжэ ойлгожо эхилээ.

Тиин эдир хүбүүн иимэ армиин зэргэдэ алба хэхэеэ болихо гэжэ шиидхэбэри гаргаба. Залуу американец амгалан ажаһууха, байгуулхы ажал хэрэгтэ хабаадалсахаяа һанана.

Генри Кернан мэнэ һаяшаг Германиин Демократическа Республикын хилэ гаража ерээд, политическэ шалтагаанаар намайе байлгыт гэжэ гуйба. Зураг дээрэ: баруун таладань—Генри Кернан; зүүн таладань—Кернанай түрэлхид хүбүүнэйнгээ бэшэг уншажа байна. Тэрэ бэшэг соогоо хүбүүниинь өөрынгөө шиндхэбэри тухай бэшэһэн байна.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

Алжирта эгээ түрүүшынхеэ

АЛЖИР, ноябриин 14. (ТАСС). Алжирай Кабилия гэжэ провинцида Алжирай Арадай Демократическа Республикада эгээ түрүүшын хүдөө ажахын фермэ байгуулагдаба.

Энэ фермые нээлгэн дээрэ үгэ хэлэһэн хүдөө ажахын болон аграрна реформын министр Ндар Амар Узганай эзэлэгдээгүй газарнуудые хубаалган аграрна реформо тухай хуулиин гаргагдахаһаа урид эхилхэ юм гэжэ хэлэбэ. Түрүүшын ээлжээндэ газаргүй таряашадта, дайнай инвалидуудта болон фронтдо наһа барагшадай гэр булын гэшүүдтэ газар үгтэхэ гэжэ министр хэлэбэ.

Полинг: Ядерна зэбсэгжэлгые болюулха

ОСЛО, ноябриин 14. (ТАСС). Мүнөө Ослодо байһан эб найрамдалай түлөө мэдээжэ тэмсэлшэ, Америкын профессор Лайнус Полинг гэгшэ ядерна зэбсэгые туршаха ябадалые болюулхын, ядерна зэбсэг гаргахаяа болихые баадхахын, тэрэниие бусад гүрэнүүдтэ бии болгохогүйн тулада бидэнэр бүхы хүсэеэ хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэтэйгөөр [illegible]сидажа, бүхы оролдолгоёо [illegible]ха ёһотой болонобди гэ[illegible] [illegible]нэ хадаа алишье орондо һууһан юрын хүн бүхэнэй гол зорилго болоно. Мүнөө газар дорошье хэгдэһэн ядерна тэһэрэлгые хинан ажаглажа байха тон нарин инструментнүүд бии болонхой. Гансал техническэ аргаар нарин нягта хиналта хэжэ байхада болохо саг дүтэлөө гэжэ һананам,—гээд Полинг хэлэнэ.

Мүнөө үедэ патриотизм гээшэ гансал зэбсэгтэ хүсэеэ улам бүри хүсэтэй болгохо тухай хэлэжэ байха гэһэн удхатай бэшэ болоо. Ёһото патриотизм гээшэ бүхы хүсэ шадалаараа ядерна зэбсэгтэ эсэргүүгээр тэмсэхэ ябадал мүн. Юундэб гэхэдэ, энэ зэбсэг бүхы хүн түрэлтэндэ тон аюултай байна бшуу.

Англиин засагаархидай сэхэ хабаадалгаар

КАИР, ноябриин 14. (ТАСС). Йеменэй вице-президент, гадаадын хэрэгэй министр Бейдани Англиин этигэмжэтэ түлөөлэгшэтэй уулзажа, Иорданиин сэрэгүүдые Аденай газар дээгүүр Йементэй зэргэлээд байһан Бейхан эмират тээшэ эльгээжэ байдаг ябадалые Йеменэй правительство саашадаа тэсэхэ аргагүй болоод байна гэжэ мэдүүлбэ. Эдэ сэрэгүүд Англиин сэхэ хабаадалгатайгаар эльгээгдэнэ. Тиимэһээ Йеменэй правительство энэ ушарта эрид хэмжээ абаха болоод байна гэжэ тэрээндэ мэдүүлбэ.

Коммунистые сүүдлэбэ

БОНН, ноябриин 14. (ТАСС). 1956 ондо хоригдоһон Германиин коммунис партиин гэшүүдые Баруун Германида мүрдэлгэ хардалга зогсоногүй. Мүнөөдэр Карлсруэ городто Отто Хуберт гэгшые сүүдлэжэ эхилбэ. Тэрэниие «коммунис литература» нюусаар тараана гэжэ гэмнэбэ.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной ноябриин 16.

Үбэлэй үдэр.
Ф. Сорокиной фотоэтюд.

Цакирай сельпогой бэрхэшүүл

Цакирай сельпогой бэрхэ наймаалагшад Д. Будаева, Д. Гомбоева гэгшэд «Победа» колхозой ажалшадые һайнаар хангана. Тэдэнэр һарынгаа түсэб эд бараанай эрьесээр 2 дахин шахуу дүүргэдэг юм. Мүн Цакир тосхоной наймаалагшад нүхэд Т. Алексеева, Ю. Дармаева, Г. Зарубин, Ц. Хандажапова болон Е. Раднаева мүн лэ габшагай хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо оролсомоор. Бүхыдөө тус сельпогой коллектив энэ жэлэй 2-дохи кварталһаа эхилээд, РСФСР-эй эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй болон Буркоопсоюзай дамжуулгын Улаан тугуудые эзэлэнхэй.

Б. Шоёнов.

ДОНДОК УЛЗЫТУЕВ

ҮБЭЛЭЙ ЭТЮДҮҮД

1.

Түрүүшын арбагар сагаахан саһан. Хамтын байра. Балалайкын утаһа даража, сонхо түшэн һуунаб.

Жэн-рун...

Саһан орожо байна, түрүүшын аляа номгохон саһаханууд. Боро шулуун асфальт дээрэ уляангирай шара набшаһан дээрэ, гэрнүүдэй түмэр хушалта дээрэ хүнгэн сагаан даляараа дэбин дэбин, дүмүүхэнээр буунад, амархаяа һуунад.

Жэн-рун...

Үшөө дулаахан амитай энэ абаахай саһан балалайкын хүгжэм доро вальслан эрьелдээд, газар тэбэрин унажа, зариманиинь хайлашана.

Жэн-рун...

Гэбэшье саг гээшэ болзортой ха юм даа. Үбэл өөрынхиеэ абажал байна. Саһан унажал байна. Барайн харлан байһан барилганууд, набтархан модон гэрнүүд бамбагар сагаан саһанда булагдан, үльгэрэй орон мэтээр үнгэ зүһэеэ хубилжал байна...

Комнато соо ан-бүн. Зэргэлээ таһалга соо хэншьеб утаар татан, уянгатайгаар дуулана, ногоон забьяа соо сай бусалжа, хабхагаа таршагануулна. Газаа боро хараан боложо, гудамжаар электрын гэрэл яларба. Һаяхан лэ шаргал соохор байһан намарай хото байн байн саһан хүшэгэ доро сэнхиишэбэ.

Улаан-Үдэдэмнай үбэл ерэбэ. Үбэл.

2.

Үүр сайраба. Үйлсөөр хэншье харагданагүй. Шабын түмэр шэмэрүүн жабарта тэсэнгүй шэшэргэнэн дүнгинэнэ. Айлнууд үүрээр ноосоһон галнуудаа эндэ тэндэ унтарааана. Зүүн хярын оройгоор сэгээн сэнхир толон задаран дэгдэбэ. Наагуурнь тольбо сагаан духатай, толгой нюсэгэн хаданууд үүрэй сайхые угтан, эбһээлэн һуунад. Хүйтэн лэ байна даа. Хүйтэн. Гэр байрануудай үүдэ үрхөөр сэнхэг саһан. Хаа хаанагүй үурал һабан сэнтэнэ. Хүнэг бар[illegible] [illegible]амгад эндэ тэндэһээ гараад, соолго дээрэ сугларнад. Хүдөө нютагайнгаа һониниие хубаалдаха сүлөөгүй дүүрэн хүнэгүүдээ үргэлөөд, бушуухан лэ гэр гэр тээшээ жороолнод. Һаяхан дулаан гэрһээ гаргагдаһан үргэбшэнүүдыньшье, нидхэ, һорьмоһонииньшье сэнтэшоо. Пулаадайнь шэгшэг хүбөөгөөрөө мүнгэ шаражархиһан мэтэ... Жабартайл байна даа. Жабартай! Булаг дээрэ тошон хаяжархёод, толон хүхэ сээжээрээ үглөөнэй нара тодожо, уурал һабан сиидынэ. МТМ-эйн ута модон мастерской cooһoo тортогтой түлеэнэй хара хүхэ утаан огторгой өөдэ бушхан дүүлинэ. Үһаяа халаажа байна. Кузницын электро-хөөргэ дүнгинэшэбэ. Тиигээд удааншье болонгүй, алха балта хоёрой нэгэ жэгдээр улаан түмэр дээрэ няд-тад, нядтад гэлдэн бууха эб элихэнээр состоно. Кузницын оройгоор бүдүүн түмэр хоолойһоо улаалзай-ошод сасаран хиидэнэ... Эндэ хүйтэн бэшэ даа. Эндэ халуун ёһотой. Ута модон шарга шэрэһэн трактор Зүүн хүнды тээшэ нүжэгэнэн арилшаба. Түлеэндэ гараа ха. Иигээдшье ажалай үдэр эхилбэ даа. Ажалай үдэр. Халуун үдэр.

3.

Энэ һүниндөө гэртээ харижа зүүдэлээб. Үни хада, үшөө үхибүүн ябахадаа, нэгэ ягаахан платитай басага харажархёод, ехэл һаргаһан, һайхашааһан хүм.

Тиигээд гэртээ ерэжэ, тэрэ басагаяа һанаһаараа зуража туршааб. Үглөөнһөө үдэшэ болотор тухашаржа, нэгэ яһала түһөөтэй дүрсэ гаргаа бэлэйб. Баруун ханадаа няагаад, һайхашаан хаража байхадам, эжымни ойрохоном ерэшоод: «Энэшни, хүбүүн, хэн гээшэб?»—гэжэ асууба. Би тиихэдэ гоохон эхэнэрые «мадонна» гэдэг юм гэжэ нэгэ ном дээрэһээ ойлгоһон байгааб. Тиигээд лэ: — «Мадонна гээшэ» —гэбэб. Эхэм ойлгобогүй. Юуншье гэжэ тайлбарилхаяа ойлгожо ядан байтараа, гэнтэ һанал абан:—«Эжы, мадонча гээшэмнай эхэнэр бурхан гэһэн удхатай юумэл даа»—гэжэ хөөрэбэб. Эжымни гэнтэ урмаа хухаршаһан мэтэ болоод: «Наана, бурхан зурадаггүй юм»,—гэжэ хэлээд, гаража ябашоо бэлэй.

Мүнөө энэ һүни тэрээхэн «мадонноёо» хаража зүүдэлһэн байгааб:

Үүдээ нээгээдхинэл хаб. Үнөөхил түрэл үнэр... Ханадаа нааһан «мадонном» харажал һууна намайгаа...

4.

Газаа тэнсэлгүй һалхилжа байна. Мухадагай саһые нюдэ шабан хиидхүүлжэ, хүбэнэг хүбэнэгөөрнь урагшань, һужааг руу туна[illegible] хоолой хажуу тээшээ уна[illegible] шанһээмнай утаа хаяба. [illegible] гэрэйнгээ орой дээрэ а[illegible] гаража, шубаалаяа заһа[illegible] Хойшоо харахын аргагүй; [illegible] доһоор нюдэ нюур шаба[illegible] дараанса дээрэ тогтоһо[illegible] елүүр дээгүүр мухариса [illegible] алдана.

Эжы газаа гараад: «Ха[illegible] емни хуу хиидхэжэрхёо [illegible] даал юм байна даа, була[illegible] миил оргой ноохой...»—гэ[illegible] татан гэмэрнэ.

Орой болоһон хойно һа[illegible] бага намдажа, уһанда ошо[illegible] абажа гарабаб. Ялхигар ху[illegible] дагнай саһаар булагдашоо. [illegible] һоо удхабаб.

...Үглөөгүүр, үшөө һалх[illegible] тээ, ойро тойрон хуу бү[illegible] гаан байһан аад, мүнөө [illegible] эреэлшоо. Хүһатын саһые [illegible] һаар, үлеэ үлеэһээр, ай[illegible] хорёогой үбэрөөр, няасагар[illegible] гэрнүүдэй сонхо доогуур [illegible] хүр хаяжархиһан байба.

Досоомни нэгэ бага уйта[illegible] хайшаа ошохобши? Гайха[illegible] хадаа, номуудайнгаа шка[illegible] нээбэб. Бултал уншагдаһа[illegible] Тиигээд нажар тухай [illegible] эхилбэб. Үнгэрһэн нажар [illegible] Иимэ харалган үдэрнүүдтэ [illegible] нажар тухай бододогби. Ю[illegible] нэ гээшэбиб? Нажар... Нара[illegible]

5.

...Шамайе һанаадхихада[illegible] хабһанайм хоорондо татаа[illegible] эдир наһанайм эршэтэ [illegible] хилгааһан хан гээдхинэ. Э[illegible] үнгэржэ байна, һайханаар, [illegible] үнгэржэ байна. Манай эди[illegible] үүлэгүй сэлмэг огторгой [illegible] һайхан.

Арбанхан юһэтэй ябааб [illegible] дэн мэтэ үбэлэй дуулим у[illegible] рошни ошожо, гарһааши[illegible] татаад, өөрөөшье ойлгонгү[illegible] саган, танилсая»,—гэжэ [illegible] баруун гарайнгаа альгаа[illegible] халхалан, урихан нэрээ х[illegible] ши...

Тэрэ һүниин мүшэдые [illegible] хадуун нюугаа бэлэйб. Ү[illegible] үйлсэ хэмжэн, нойргүй х[illegible] лэйб. Үглөөнэй наранаар [illegible] жа, үетэн нүхэдөө гайхуула[illegible]

Харин мүнөө... Сибир[illegible] магистралиин сэхэ байһан[illegible] тэй юм гү, али шинин[illegible] зангай эрид байһан зэмэтэ[illegible] һэлгэлдэн гараһан поезд[illegible] хуби заяамнай һэлгэбэ... [illegible] руун тээшээ, шимни зүү[illegible] Үйлалдаад лэ тарабалди [illegible]

Хүйтэн даа...

Энээниие мэдэхэ гүт?

Өөһэдыгөө аладаг крокодилнууд

Загаһашадай һони һонин юумэнүүдые хөөрэхыень хэмнайчье дуулаһан байха. Тиихэдэ ангуушад загаһашадһаа дутахагүйе оролдодог. Шандага агнадаг хуушанай нэгэ аргые таанад мэдэдэг байгаа ёһотойт. Энэ агнуурида юун хэрэгтэйб гэхэдэ: юрын хирпиисэ, нэгэ шамхэ хамарай тамхинһаа бэшэ юуншье хэрэггүй. Шандагатай газарта хирпиисэеэ табяад, дээрэнь үнөөхи хамарайнгаа тамхи адхаха хэрэгтэй. Тиихэдэ һонюуша шандаган ерэжэ, тэрэ тамхи унхидаад лэ, угаа ехээр найтаажа байтараа, толгойгоороо хирпиисэ наншажа унаад лэ үхэшэдэг.

Хүрэһөөр гайхалтай шэнгеэр һанагдадаг, крокодилнуудые агнадаг нэгэ аргатай танилсахадаа, дээрэ хэлэгдэһэн ангуушадай шог зугаа һанаанда ороодхидог байба. Энэ аргатай танилсахын тулада, холын холо Цейлон ошожо, Коломбоһоо урагшаа байдаг нэгэ тосхондо ошохо хэрэгтэй. Тэндэ Ананьтингх гэжэ залуу ангуушан байдаг юм.

Эртэ үглөөгүүр тосхоной бүлэг хүнүүд мүрэнэй эрьедэ ошодог. Крокодилые уһанһаань гаргахын тулада эшэгэ абаашаад, пальма модондо уяжархидаг. Тиигээд баанха cooһoo хорхой гаргажа, эшэгэнэй хүлдэ табижархидаг. Тиигээд лэ бултадаа ой соогуур хоргодошодог. Уданшьегүй хүлэйнгөө шуһа хорхойдо һоруулжа байһанаа мэдэрһэн эшэгэн мааража эхилдэг. Хахад час болоогүй байхада, крокодилнуудай толгойнууд уһанһаа бултайжа эхилдэг. Тэдэнэй эгээ тэсэбэригүйнь тон бошхоор уһан cooһoo гаража, гэдэһээрээ газар шударан, тэрэ эшэгэн тээшэ тэгүүлдэг. Тэрэ үедэнь модоной саана хоргодожо байһан Ананьтингх гэнтэ гүйжэ гараад, крокодилай элһэн дээрэ үлөөһэн хобоотой тэг дунда хоёр тээшээ эритэй хурса кинжал хутага үзүүрээрнь өөдэнь харуулаад, газарта шаажархидаг. Тииһэн бэеэрээ залуу ангуушан нүхэдтөө тэмдэг үгэдэг. Тэдэнь бултадаа хашхаралдажа хуугайлалдажа ябажа, модо шулуунай саанаһаа гүйлдэжэ гарадаг. Энэ шуугяанһаа үргэһэн крокодил һөөргөө уһан тээшээ мүлхидэг. Замдаа дайралдаһан хутагада гэдэһээ хаха эсхүүлээд үхэдэг.

Крокодилнууд хуурай газар дээрэ гараһан тэрэл мүрөөрөө һөөргөө бусадагынь мэдээжэ. Тэрэниие ажаглажа иимэ аргаар агнуури хэдэг байна.

Сергей ФРОЛКИН.

(ТАСС).

Халаахай

Сагаагшанай „һонин“

Хабарай аажам дулаан үдэрнүүдтэ Номто-Шэбэрэй хонишод хори гаран га талмай газар хүреэлжэ, тэрэнэйнгээ хахалагдаһан 13 гектартань зелёнко тариһан юм. Үдэр хоногуудай үнгэрхэдэ—зун болоо бэд даа—тэндэнь үбһэ ногооншье, таригдаһан зелёнкошье ургаа. Тииһээр байтар намаршье ерэбэ. Зелёнкошье хуряагдаба.

Нэгэтэл саһанай ороһон хойно:

— Номто-Шэбэрэй хонишод үмсын үхэр малда түлөэригүй «столово» нээгээ,—гэһэн «һонин» үхэр малай дунда дуулдаба. Тэрэ «столово» сагаагшан эрээгшэн хоёр хэдэн үдэр, һүни «эдеэлһэнэйнгээ» удаа, һүри үбһэнэй зүүн, баруун тээһээ гаража ерэхэдээ, бэе бэеэ танихаар бэшэ болотороо таргалшаһан байбал ха. Бухиндаһан үнеэдэй:

Шара намарай эхинһээ
Шаргал тоһондол хяаг-һүри
Нарин улаан сабиргайгаарнь
Найгатарнь хибээлди,—гэжэ дуулахыень соносоһон зон олон аад, сохом тэдэниие үлдэһэн хүн үгы.

Үшөө нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно мүнөөхи найман һүримнэй нааданхай мөөгэнүүд шэнги түхэлтэй болошоод байгаа һэн. Мухар эбэртэй сагаагшан тархяа зантагануулһаар хэдэн алхамай хирэһээ гүйжэ ерээд лэ һүринүүдые ээлжээ ээлжээгээр олино, ууса бэеэрээ шүргөөнэ даа, юрэдөө шадахасаал болоно. Энэ ехэ тулалдаае өөгшөөжэ байһан хонишод Цыбик Бадмацыренов, Мунко Жигмитдоржиев, Бальжир Дамбиев, Бальжан Дашинимаев гэгшэд цирк хаража байһандал хүхинэд хэбэртэй.

Урин дулаан байхада үбэлжэлгэдэ бэлдэхын орондо хонишон Бальжан Дашинимаев «хоёр аматые» үргэлөөд, хүбшэ тайгаар тэнэжэ ябаһан байба. Мүнөө иигээд байхада, эдэ нүхэднай үбэлөө ямарханаар үнгэргэхэнь ааб?

Б. М. ДЫМБРЫЛОВ.

Мухар-Шэбэр.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика соомнай бүрхэг, саһатай, шуургатай байха. Баруун зүгһөө һулашагаар һалхилха. Улаан-Удэ хотодо үглөөгүүр 22—24, үдэрынь 9—11 градус хүйтэн болохо.

Ноябриин 17—18-най үдэрнүүдтэ республика соомнай үүлэтэйшэг аад, шииг нойто орохогүй. Зүг бүхэнһөө һулашагаар һалхилха. Һүниндөө 21—26, үдэртөө 8—13 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

ШАТАР

Зоны[illegible] шатаршад[illegible] мүрысөөн[illegible]

Үсэгэлдэрэй номерто[illegible] дан хүлеэгдэһэн Яхада[illegible] Примориин айлшад [illegible] Тэдэнэрые манай р[illegible] кын мастерта канд[illegible] Могордоев, Мельнико[illegible] разрядай шатаршан[illegible] гэгшэд халаба.

Хоёрдохи турта [illegible] Мельников хоёрой [illegible] шанга тэмсэлтэй бай[illegible] сэлгээр дүүрэбэ. Ша[illegible] шүүрилтэйшэг байда[illegible] ходоо, хүнгэн бодоёо [illegible] хоёр хүбүүгээр андал[illegible] рэнь туһа болоогүй, [illegible] соо тулалдаад, шүүг[illegible]

Афанасьев Сахали[illegible] таршан Гопфауфтай [illegible] даа, шанга ябадалну[illegible] Тиигээд Яхадай [illegible] нүгөөдэеэ жагсаангү[illegible] Ушаков Шэтын шата[illegible] мизовтэй ехэ бэрхэ[illegible] жа, айлшанайнгаа н[illegible] далые хааба. Мана[illegible] шад Могордоев [illegible] хоёр 99-дэхи ябадалд[illegible]

Хоёр турай удаа [illegible] Власов хошоод очко[illegible]

В. М[illegible]

Заһабар[illegible]

КПСС-эй ЦК-гай [illegible] Н. С. Хрущевой эль[illegible] манай газетын ноябр[illegible] номерто толилогдонхой[illegible] рой нэгэдэхи нюурай [illegible] лонкын нэгэдэхи абза[illegible] ажахын продуктну[illegible] тухай гол мэдээнүүд[illegible] мни:» гэжэ, энээнэй у[illegible] лицын нэгэдэхи, хоё[illegible] нүүдые: «Орооһо тар[illegible] пүүдээр» гэжэ заһа[illegible] гуйгдана.

Редакторай орлог[illegible]
М. Н. Н[illegible]

Манай адрес, телефонуу[illegible]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 2[illegible]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора[illegible] ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и про[illegible] —24-74, сельского хозяйства и советского строительств[illegible] промышленности, транспорта, информации—35-14, [illegible] литературы и искусства—34-05, писем и рабселькоров[illegible] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтер[illegible] Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [illegible] Бурятской АССР.

Н00608.

Зак. № [illegible]